



TÕRVA TEATAJA

MÄRTS
2022

Väljaandjad: Tõrva vallavalitsus Kujundus: loovbüroo Kuldne Lamm Trükk: Kroonpress Otsepost: OÜ Joon Tiraaž: 3000 Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

TÕRVAKAD TOETAVAD UKRAINA ELANIKKE

Egon Ilisson

20. veebruaril aastal 2014 algas Venemaa ja Ukraina vahel sõda. Kaheksa aastat hiljem, meie vabariigi aastapäeval, alustasid venelaste täieulatuslikku pealetungi.

Juba esimestel päevadel oli selge, et maailm reageerib sellele kiiresti ja ühiste jõududega. Riikide valitsused kõikjal maailmas otsustasid toetada ukrainlasi nii raha, relvade kui humanitaarabiga. Ei jäänud kõrvaltvaatajateks ka Eesti ja Tõrva.

Kriisikoosolek

Veebruari viimasel päeval kutsus Tõrva vallavanem Maido Ruusmann kokku kriisikomisjoni, kuhu kuulusid lisaks temale ka vallavolikogu esimees Enn Mihailov, osakondade juhid ning Tõrva Veejõud juhataja Ivo Solom. Kohtumise põhifookus oli võimalike sõjapõgenike vastuvõtmise korraldamine, kuid ka tervikuna kriisiolukordades esmatähtsate teenuste tagamine vallasiseselt.

Kohtumisel kaardistati ära ruumid nii sõjapõgenike majutamiseks kui ka rohkemate inimeste kriisiolukorras varjumiseks, kus oleks võimalus elektrikatkestuse ajal tagada soojus, joogivesi ja kanalisatsioon. Neid saab olema kõikides suuremates külakeskustes, kus luuakse kriisipunktid.

Sõbrad Ukrainas

Tõrva valla sõprusomavalitsus Ukrainas Baranivka palus abi, tagamaks elanike varustatuse kütuse, soojuse, valguse ja esmaabiga. Baranivka asub Kiievist 200 kilomeetrit läänes ning aktiivne sõjategevus õnneks sinnani praegustel andmetel veel jõudnud ei ole. Tõrva Vallavalitsus otsustas esmaseks kriisi leevendamiseks sõprusomavalitsusele eraldada reservfondist 10 000 eurot. "Sõpru tuleb igal juhul aidata ja eriti veel sellises olukorras," sõnas Tõrva vallavanem Maido Ruusmann. "Rahalise panuse kasuks otsustasime põhjusel, kuna kaupade tarne õigesse piirkonda on hetkel väga keeruline seoses pikkade järjekordadega piiril



OODATAKSE VABATAHTLIKKE

Kriisiolukorras on igaühe panus väga vajalik, mistõttu Eesti Punase Risti Valgamaa selts ootab uusi vabatahtlikke oma meeskonnaga liituma, et pakkuda siia saabuvatele Ukraina sõjapõgenikele igakülgset abi.

Kontakt: Hele Heletäht, Valgamaa seltsi koordinaator;
E-post valgamaa@redcross.ee;
Telefon +372 525 7250;
koduleht www.redcross.ee

ning esemete kogumine ja tarne võib võtta liiga kaua aega. Kutsume ka teid, head tõrvakad, endapoolset panust andma."

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann tunneb heameelt, et Tõrva valla elanikud on väga empaatilised ning väljendanud soovi abistada sõjapõgenikke peavarju pakkumisega. „Praeguses olukorras on võimatu ennustada, kui suur hulk sõjapõgenikke realselt saabuma hakkab, kuid oleme valmis neid vastu võtma ja neile igakülgset abi pakkuma ning siinkohal saavad aidata ka kõik vallaelanikud ja ettevõtjad,” sõnas Ruusmann. „Samuti on meil olemas võimekus ulatuslikus kriisiolukorras tagada valla erinevates piirkondades elanikele varjumisvõimalus soojade ruumide ja joogiveega.”

Kohalik algatus

Paljud kohalikud avaldasid koheselt soovi aidata hädasolijaid ning kogumispunktid olid nii poodides kui ka kogukondade seas. Ühe suurima

kogumispunkti seadis üles Kristiina Luik, kelle sõnul läks abistamiskampaania üle ootuste hästi. „Planeeritud ühe sõiduauto asemel vuras Viljandi kogumiskeskusesse Tõrvast kaks pungil täis autot. Jälgisime väga täpselt ett eantud juhiseid ja andsime üle padjad/tekid, voodipesu, magamiskotid, käterätikud, beebide ja ka täiskasvanute mähkmed, niisked salvrätid, šampoonid/dušigeelid/seebid, hambapastad/hambaharjad, hügieenisidemed,” räägib Luik, et sorteerimine oli juba Tõrvas, et vastuvõtjatel kergem oleks.

Tema sõnul tasub väga täpselt jälgida, mida kogutakse, sest üleliigseid asju on tülikas ning ka ebavajalik tuhandete kilomeetrite kaugusele saata.

Täna sel päeval soovib Luik Ukraina inimeste abistamiseks pigem teha annetuse, sest siis saab osta kõige

Kuidas sõprusomavalitsuse heaks annetada?

Annetuse tegemiseks saab raha kanda Tõrva Vallavalitsuse kontole (EE231010202007043007 - SEB pank, EE442200001120082651 - Swedbank). Selgituseks kirjutada "Ukraina heaks". Viitenumbrit ei ole tarvis lisada. Vallavalitsus toimetab annetused edasi Baranivka omavalitsusele.

Kuidas saab veel aidata?

Juhuks, kui Tõrva valda on saabumas sõjapõgenikke, koondate infot võimalikest majutuskohadest ning muust abist, mida kohalikud elanikud on valmis hädasolijatele pakkuma. Vajaduse ilmnedes võtame abipakkujatega ühendust.

Abipakkumisest teatamiseks saada kiri e-posti aadressile kriis@torva.ee

Kui pakud peavarju, siis lisa juurde ka tingimused ning mitu inimest ja kui pikal perioodil oleks võimalik majutada.

vajalikumad ja aegkriitilisemad asjad. Infot on juba piisavalt ja saab annetada kõige südamelähedasema fondi arvele. Personaalsed abistamisvõimalused on leitavad Facebooki grupis "Ukraina sõbrad Eestis!" Luige sõnul tuleb olla sõjapõgenike suhtes avialmis ja inimlik. "Märka rohkem, ela ka iseenda elu täisväärtuslikult ning hinda kõike seda, mida peate ka iseenesest mõistetakse. Usku, lootust, armastust!"



Egon Ilisson

INFOSÕJAS OSALEVA INIMESE ABC

INIMLIK OLEMISE KUNST

Ma ei ole kunagi elus sõda oma silmaga näinud ega ammugi omal nahal tundnud. Aga kui ma mõtlen sõjast, siis mul tuleb esimesena meelde Roberto Benigni film „Elu on ilus“ (Life Is Beautiful). Tulevad meelde ilmsüüta inimesed ja lapsed, kes selle keerises võitlevad igal hommikul silmi avades üha uuesti ja uuesti - otsast peale. Täpselt samamoodi töötab karm ja külmavere-line sõjamasin teiselt poolt neile vastu.

Ja kõige selle sees on inimesi, kes ei kaota hetkekski positiivset mõtlemist ja lootust ning kes mõistavad, et ükskord see kõik saab läbi. Headus võidab alati, oleneb ainult, millise hinnaga, sest iga tsiviiliku elu kaotus sõjas on tragöödia.

Sõda Ukrainas on kestnud ligemale kuu aega. Karm tõdeda, aga nii mõnelgi on tekkinud juba väsimus ja tähelepanematus. Taastunud on igapäevane rutiin, nagu oleks sõda kusagil kaugel seitsme maa ja mere taga. Aga eks ikka on ka neid, kes kardavad Eesti pärast, on neid, kes kardavad kogu maailma tuleviku pärast. Selge on see, et valdav osa meist kardab, valutab südant ja palvetab Ukraina pärast. Paraku on ka neid, kes kõike seda julmust ja sõjaõudust alavääristavad, isegi õigustavad.

Koroonapiirangutega juba viimase piirini viidud inimesed sõitsid hooga sisse energiakriisi ning seejärel suurimasse sõtta Euroopas mitme inimpõlve jooksul. Ei taha me ju keegi selles olla, aga pead kaotada ka ei tohi. Ega Benigni mängitud isakuju tahtnud koondukslaagris olla. Aga karismaatilise ja positiivse meelestatusega mängis ta oma pojale sellest koletislikust sõjast unustamatu mängu. Just lapsed on need, kelle nimel tuleb võidelda, tugev olla ning kelle nimel ka ise ellu jääda. Õnneks on ukrainlastel presidendi näol see karismaatiline isakuju, kes ei lase oma rahval lihtsasti alla anda.

Sõda ja kurjus ei murra inimkonda. Ei ole seda kunagi teinud ega tee nüüdki. Me kannatame ära ulmelised kütusehinnad, rändekriisi mõjud ning selle kõige järel-lainetuse. Me kannatame ära ükskõik millise lõpplahenduse sõjale - see on paratamatus. Me saame ainult loota ja tegutseda selle nimel, et see oleks halbadest stsenaariumitest parim. Tõenäoliselt tähendab aga kõik see seda, et järgnevatel aastatel ei ela Euroopa nii hästi kui varasemalt - ega ka venelased, vaestest ukrainlastest rääkimata. Ma ei ütle, et kogu Venemaa rahvas tuleks häbiposti lüüa, aga sanktsioonid pole kindlasti ka tagakiusamine - just rahvas on see, kes peab lööma oma kodus korra majja ning astuma rumalusele vastu.

Eestlastel on kõrgelt arenenud inimlikkus ja õiglased väärtused. Me oleme kannatanud ka ise ajaloos agressorite võimu all ning selle kõrval on kõõmes kannatada vaba riigina majanduslikke tagasilööke. Ajal kui ukrainlased võitlevad oma elude eest, võitlevad oma elude hinnaga, peame me olema valmis andma oma kapist leiba nälgjastele ja kraanist vett janustele. See on väike hind selle eest, mida maksab Ukraina rahvas.

Jah, ehk on õigustatud küsimus, miks ülivõimas NATO ei pühi Vene vägesid Ukrainast välja, aga sellised ollakse, et soovitakse pidada ka sõda sõjapidamise reeglite järgi. Isegi siis, kui vastaspool seda mitte ei tee.

Aga homme on parem kui täna... või siis ülehommene ja see hoiabki Ukrainat igavesti elus.

Usume homset rahu ja... armastame!

Infot aitasid koondada Maria Murumaa-Mengel, Diana Poudel, Piret Rospu, Pille Runnel, Simmo Saar

Raportööri vaenulikkust/rumalast valeinfost ja blokeeri see. Lisaks ühine teistega, et raporteerijaid oleks rohkem.

Raporteerimine Facebooki näitel: vajuta postituse paremas ülaseravas kolmele punktile ja vali „teata postitusest“.

Võimenda ja toeta usaldusväärseid häält. Sa ei pea tingimata ise uut sisu looma ja kõike kommenteerima. Postitust jagades lisa siiski väike selgitus.

Kui kritiseerid, lisa kritiseeritud infost kuvatõmmis, mitte link, vastasel juhul jõuab veel rohkem inimesi ebasobiva info juurde.

Jaga originaalpostitust, mitte ära kopeeri seda oma kontole, nii on teistel lihtsam algallikat kontrollida.

Ära trolli. Ära ole suheldes kõrk ega läbivalt sarkastiline.

Ära lase netitrollil end kaasa haarata! Mida rohkem reaktsioone lausrumal kommentaar või postitus saab, seda tähtsamale kohale infovoos algoritmid selle tõstavad. Ka siis, kui ütled „see on loll jutt“, saab postitus hoogu juurde.

Kuidas tunda ära trolli?

Tihti on tal värskest loodud konto, imelik nimi ja profiilipilt. Ta kirjutab polariseerivaid ja ässitavaid kommentaare ning kasutab ära inimeste tugevaid tundeid, et külvata segadust ja saada tähelepanu.

Õpi, kuidas kontrollida fotode ja videote tausta ning päritolu.

Lihtsaim nipp: kasuta Google'i pildiot-singut. Leia lehe www.google.com paremast ülaservast „Images“. Vajuta foto-aparaadi ikoonile, et foto üles laadida, või lisa foto link. Nüüd näed, mis kontekstis on sama pilt varem kasutatud.

Jälgi ja usalda eksperte, professionaalseid ajakirjanikke.

Säilita siiski kriitikameel - nemadki võivad hoogu sattuda ja mõnikord eksida.

Ära jaga infot, mis võib päris lahingutes osalevad inimesed ohtu seada.

Mingi osa info teadlik kinnihoidmine käib taktikaliselt sõja juurde, nagu ka heidutusinfo. Sel, et kogu teavet laialt ei jagata, on oma põhjus.

Tee infomäsus pause. Loe raamatuid, lase mõtetel mujale minna, ole koos enda jaoks tähtsate inimestega. Eemaldu täielikult.

Toeta ja väärtusta vaba ajakirjandust. Arenda iseenda meedia- ja infopädevusi, need on selle sajandi baasteadmised ja -oskused!

Ole andestav ning jaga oma teadmisi, tihti ei levitata valeinfot meelega.

MIS ON INFOSÕDA?

Infosõda ehk teabesõda on kahe või enama osapool vahel toimuv elanikkonna mõjutamine, mis toimub vahendajale meelepärase informatsiooni edastamisega massiteabevahendite kaudu. Infosõja eesmärk on inimeste käitumise muutmine või neile esialgselt mitteomaste eesmärkide sisendamine. Infosõda on sõda, mille plaan ei ole mitte territooriumi hõivamine, vaid inimeste, nende mõtete ja väärtushinnangute suunamine - olene-mata sellest, kus territooriumil nad elavad.

Tänapäeva käsitluste kohaselt infosõja ja mõjutustegevuse teerajajaks 6. sajandil e.m.a elanud Hiina strateeg Sun Zi. Tema teose „Sõja seadused“ sõnul on kasulikum selline sõda, kus sõda tegelikult ei toimugi, vaid vastase armee alistas-takse ilma teda ründamata, strateegiliste plaanide ja diplomaatia abil ehk „Võtta riik üle tervena on parem, kui riik puruks lüüa“.

Tänapäevastest sõdadest tõusevad infosõjas esile Lahesõda (1990) ja Krimmi annekteerimine (2014) ning kõige enam praegune konflikt Ukrainas, mis on võtnud ühelt poolt ka suisa ajupesu mõõtmed.

KUUFOTO

Tõrva Firefighters koos teiste Eesti päästjatega andsid välja heategevusliku kalendri, et aidata haruldase haigusega lapsi. Kalendri müügist kogunes 3840 eurot!



KUIDAS SAAN KRIISIDEKS VALMISTUDA?

Toimetas: Egon Ilisson

Iseseisev hakkamasaamine ja inimese enda roll kriisideks valmistumisel on äärmiselt oluline. Kriisi korral võib abi kohale jõuda loodetust hiljem. Seega on tähtis, et igaüks mõtleks enda ja oma pere jaoks läbi, kuidas saada hakkama siis, kui elutähtsad teenused (soojusvarustus, elekter, veevarustus ja kanalisatsioon, sideteenus jm) peaksid katkema.

Hädaolukordades ja elutähtsa teenuse katkemisel peaksid toime tulema vähemalt seitse päeva, kuni riigi abikäsi sinuni jõuab!

Kuigi Eesti inimesed on väga kiired reageerima ja ennetama erinevaid ohuolukordi, siis pole kunagi halb need üle korrata. Mida siis võiks kodus olemas olla, kui peaks aset leidma sõjaline konflikt, looduskatastroofi või muu kriisiolukord.

Kohalike omavalitsuste ülesanne on kanda hoolt, et veevärk, kanalisatsioon ja kaugküte toimiks ning oleks võimalik kasutada kohalikke teid. Lisaks toetatakse inimesi erinevate sotsiaalteenuste kaudu. Riigi ülesanne on tagada elektri, side, toidu ja esmatarbekaupade, kütuse ning sularaha kättesaadavus. Elaniku ülesanne on teha kõik endast olenev, et igas olukorras hakkama saada. Selles aitavad ka käitumisjuhised.

Üldised soovitused

Hoia kodus elementaarset toidu, ravimite ja esmatarbekaupade varu.

Mõtle läbi, mida teha võimaliku elektrikatkestuse korral ja kuhu minna, kui oma kodus enam hakkama ei saa, sest pole kütet, elektrit või vett.

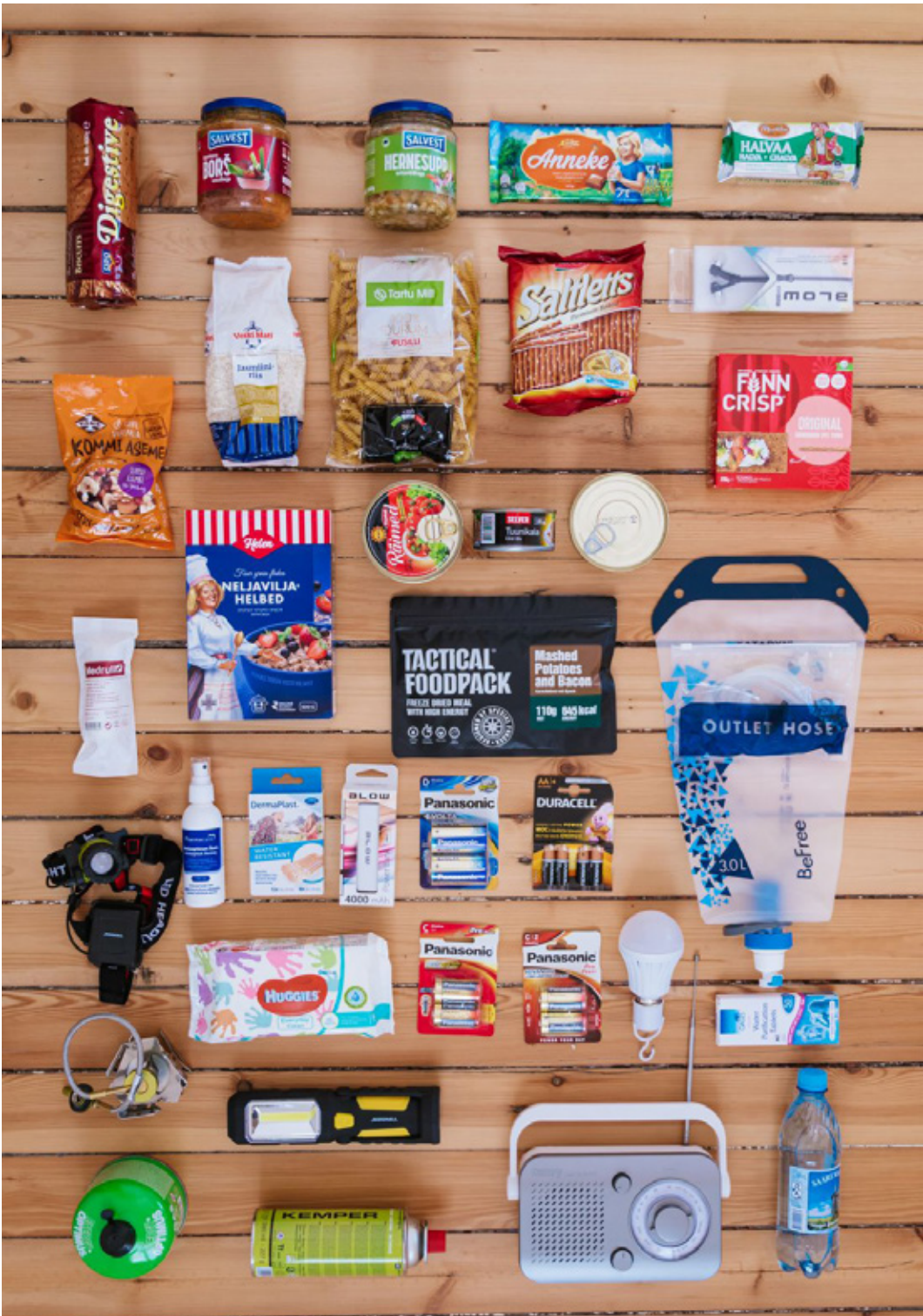
Hoolitse, et sul oleks rahakottis varuks sularaha, millega saad soetada hädavajalikku mõne päeva kuni nädala jooksul olukorras, kus elektri- või sidekatkestuse tõttu kaardimaksed ei toimi.

Kui sul on auto, hoia kütusepaak pidevalt vähemalt pooltäis ning võimalusel hoia veidi kütust varuks ka kodus. Eestis on mitukümmend autonoomse elektritoitega tanklat, kus saab sularaha eest tankida ka siis, kui elektrivarustus või side ei toimi. Meie vallas on selline tankla Pikasillas, teised lähimad asuvad Viljandis, Kambijas ja Võrus.

Ära jäta aeguva dokumendi vahetust viimasele minutile, sest energia- ja sidekatkestuste või küberrünnete korral võivad järjekorrad oluliselt pikeneda.

Mõtle läbi, kas Sinu lähedased või tuttavad võivad kriisiolukorras abi vajada, ja lepi nendega kokku, kuidas omavahel ühendust hoiate. Arvesta seejuures, et kriisi korral ei pruugi tavapärased sidevahendid toimida.

Koosta loetelu naabri, kogukonna



olulisimate isikute ning omavalitsuse ja riigi asjaomastest kontaktandmetest, et saaksid kriisi ajal kiiresti ja tõhusalt tegutseda.

Ära unusta mõelda selle peale, kuidas saad hoolitseda oma koduloomade eest.

Kuidas riik on valmis?

Toit - Toidupuudust Eestis esialgu kindlasti ei teki, sest varud on olemas nii jaekaupmeestel, hulgikauplejatel, tootjatel kui ka riigil. Mõistlikku toiduvaru võiks iga leibkond omada, aga suuremaid koguseid kokku osta pole mõtet. Eesti toiduga varustatuse taset võib hinnata heaks. Meie tootmisettevõtetes, hulgiladudes ja jaekauplustes on enamlevinud toiduainete kaubagruppe mitme kuu tavatarbimise mahuks. Lisaks on enamikus Eesti peredes üleüldiselt olemas ka mitme päeva kodune toiduvaru. Riigi toiduvarus on kokku üle 1400 tonni kaupa. Seda hoitakse valmistoidu kujul (konservid,

kuivained, teraviljatooted, joogid jms) arvestusega, et varus sisalduv kalorite hulk on piisav kogu elanikkonna toiduvajaduste katteks kolmeks päevaks. Kuna kriisiolukordades ei ole abivajajateks kunagi kogu elanikkond korraga, jagub riigi toiduvaru märkimisväärselt kauemaks.

Tervishoid - Eesti Varude Keskus hoiab riigi isikukaitsevahendite (IKV) varu. Isikukaitsevahendite tegevusvaru eesmärgiks on hoida haiglate, kiirabi ja sotsiaalhoolekandeasutuste ühe kuu kriisiaegse tiputarbimise mahuks tooteid. Riigi IKV varus on väljaostetud kaubana kokku üle 40 miljoni ühiku isikukaitsevahendeid, nagu näiteks kaitsemaskid, respiraatorid, kitlid, ülikonnad, prillid või nitriilkindad. Eesti varustatus isikukaitsevahenditega on tänaseks väga hea.

Kütus - Eestis on piisav varu nii bensiini, diislikütust kui reaktiivkütust, mida ladustatakse Eestis,

kõigis maakondades. Tõrva vallas asub selline tankla Pikasillas. Autonoomne generaatoritoidu kindlustab tanklas küll pumpade töö, kuid elektrikatkestused võivad kaasa tuua tõrked kaardimaksetes. Seetõttu on hea hoida varuks sularaha või mitme kütusefirma maksekaarte - need toimivad tanklas ka andmesidet mittevajava maksevahendina.

Eesti Varude Keskus soovib tab kõigil inimestel ja ettevõtetel, kelle jaoks on bensiini või diisli kasutamine kriitilise tähtsusega, omada ka tarbimiskohas piisavat kütuse varu esmaste vajaduste katmiseks.

Probleemid ja alternatiivid

Tänapäeva tehnoloogia ja taristu kiire areng võib põhjustada inimestele ka ootamatuid probleeme, mille peale ehk pole isegi ennetavalt mõeldud. Näiteks tuleb läbi mõelda see, kuidas avada uksi ja väravaid, mis töötavad elektrooniliselt ning kas

MÕTLE LÄBI!

Kuidas olla valmis võimalikuks kriisiks ja selles hästi hakkama saada? Mõtle läbi, kuidas toimid, kui:

- kodus ei tule kraanist vett ning kanalisatsioon ei toimi;
- küte ei tööta;
- toiduainete säilitamine on keeruline;
- puuduvad mobiil- ja andmeside ning internet;
- kaardiga ei ole võimalik tasuda;
- poest ei ole võimalik osta toitu ega muud vajalikku;
- apteegist ei saa ravimeid;
- autosse ei saa kütust tankida.

NÄDALANE VARU

- 21 liitrit joogivett
- pakisupid / püreepulbrid
- purgisupid ja -toidud
- kuivikud
- konservid (liha-, puu- ja juurvilja)
- kommid, halvaa, küpsised
- vajadusel beebitoit
- taskulamp ja varupatareid
- patareidel / akudel töötav raadio
- esmaabitarbed ja ravimid, mida pere tarbib
- laetud akupank mobiilsete seadmete laadimiseks
- küünal ja tikud
- priimus vee ja toidu soojendamiseks / valmistamiseks
- niisked salvrätikud
- sularaha

Soomes ja Rootsis. Eestis on 29 autonoomse elektritoitega tanklat ning need paiknevad üle Eesti, neid on võimalik kiiresti manuaalselt avada (kus asuvad võtmed?). Samuti tuleks mõelda sellele, kas ja kuidas on sundventilatsiooni võimalik välja lülitada - kuidas ruume tuulutada.

Teisalt on aga ka alternatiive, kui miski seade peaks puuduma või lakkama töötamast. Hädapäraselt saab patareidega töötava raadio asemel kuulata teadaandeid auto-raadiost. Tänapäevased akupangad võimaldavad telefone laadida vähemalt paaril korral. Tihtipeale on inimestel kodus ka puude või söega töötavad grillimistarvikud, mille peal võimalus toitu valmistada ja vett keeta. Samuti on võimalik küünlaga fondüüpotti soojendada keeta vett.

Vana hea ahi, pliit ja kamin on alati suureks abiks kriisiolukorras, seda nii soojaallika kui toidutegemise abistamisel. Alternatiiviks sobib ka balloonnigaasil töötav pliit. Samuti võiks olla teada, kus on lähim kaev või veekogu, mille vesi võib joomiseks ning toidu valmistamiseks. Samuti võiks olla olemas kas endal või väiksema kogukonna peale generaatorid ja UPS seadmed (katkematu toite allikas). Mobiilse internetiga mobiiltelefon, laetud akuga tahvel- või sülearvuti kuluvad samuti kriisiolukorras ära.

TÕRVA VALLA EELARVE ON TAAS HARIDUSE NÄGU

Kaarsild ja teedehitus saavad suured investeeringud

22. veebruaril toimunud Tõrva vallavolikogu istungil võeti vastu Tõrva valla 2022. aasta eelarve kogumahuga 10,1 miljonit eurot. Eelarve vastuvõtmise poolt hääletas 17 vallavolikogu liiget, vastu oli kolm ning istungilt puudus üks volinik.

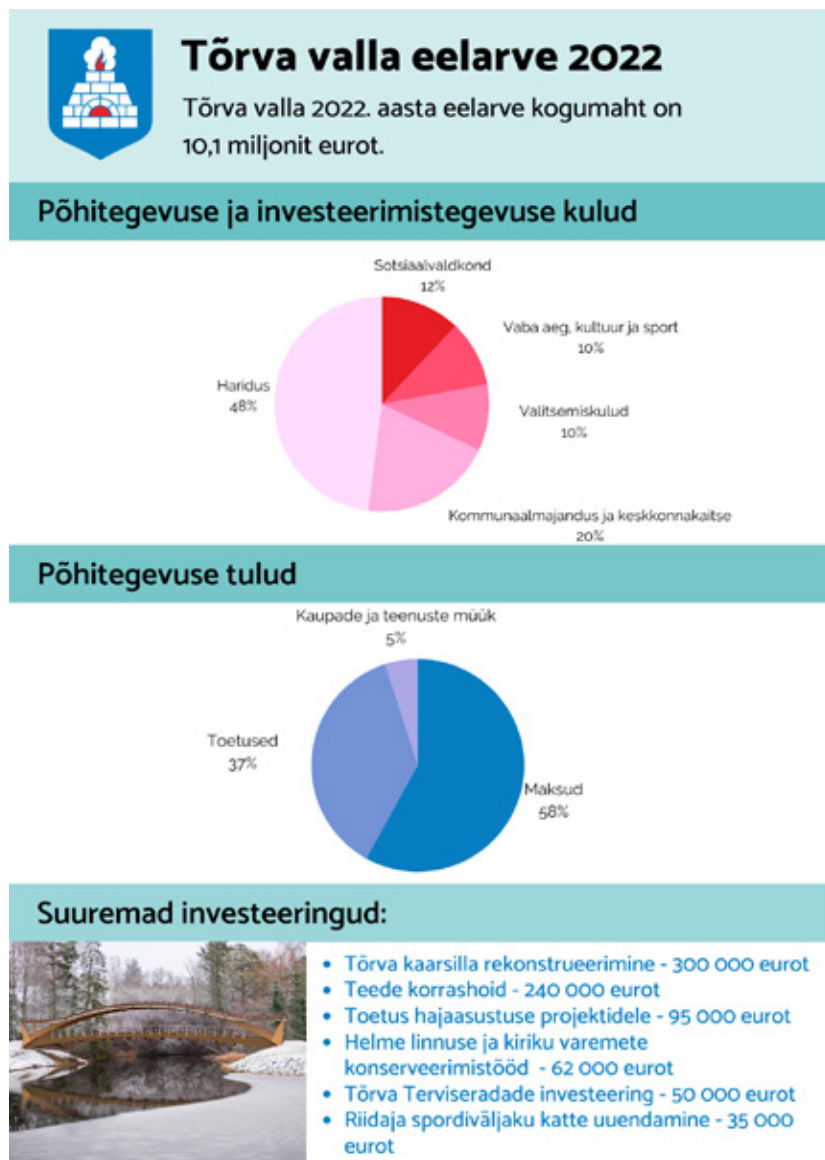
Haridusele kulub pea pool

Kõige suurem osa eelarvest kuulub nagu juba tavaks haridusele - traditsiooniliselt on see suurusjärgus pool eelarvest. Ehk eelarved on ka tulevikku vaatavad, tagamaks tänastele noortele võimalikult kvaliteetse kooli- ja huvihariduse. Tänavu on Tõrva valla haridusvaldkonnas tehtavad kulutused moodustavad 48 protsenti kõigist põhitegevuse- ja investeeringukuludest. 20 protsenti kulub kommunaalmajandusele ja keskkonnanahoiule ning märkimisväärse osa võtab enda alla sotsiaalvaldkond – 13%. Kultuur, vaba aeg ja sport ning valitsemiskulud saavad mõlemad 10 protsenti kõigist kuludest.

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann sõnas, et haridus on kohaliku omavalitsuse kõige olulisem valdkond ning see peegeldub ka eelarve numbrites. „Samuti on mitmed investeeringud keskendunud just meie järeltulevatele põlvedele paremate võimaluste loomiseks,” lisas Ruusmann.

Investeeringud hõlmavad kogu valda

Investeeringukulud on selleks aastaks planeeritud üks miljon eurot, millest olulise osa moodustab praeguseks juba liiklusohtlikuks muutunud Tõrva linna ühe sümboli



ehk kaarsilla rekonstrueerimine. Selleks on eelarves planeeritud 300 000 eurot.

Väga oluline maht kulub ka teede korrashoidu ning seda nii suuremate kui väiksemate teede puhul, mis vajavad hädasti korrastamist. Kokku suunatakse valla teedesse sel aastal

240 000 eurot, samuti jätkatakse erateede korrashoiu toetamist valla eelarvest läbi erinevate programmide. „Teede korrashoid on valla jaoks üks prioriteete, see on kriitilise tähtsusega nii meie valla ettevõtjatele kui ka elanikele igapäevase liikluse tarbeks,” sõnas Ruusmann.

Maapiirkondade elanike paremate elutingimuste loomiseks, toetamaks veevärgi ja kanalisatsiooni väljaehitamist ja juurdepääsuteede korrastamist, jätkub ka sel aastal hajaasustuse projektide toetamine 95 000 euro ulatuses.

Kultuurimaja ja spordirajad

Koostöös Muinsuskaitseametiga jätkatakse 62 000 euro ulatuses Helme ordulinnuse varemete ja Helme kiriku varemete konserveerimise toetamist, mis on viimastel aastatel juba saanud oluliselt paremasse seisu. Tõrva kultuurimaja saab 57 000 euro suuruse investeeringu, mis kulub maja tuleohutusnõuetele vastavaks kohandamisele.

Viimastel aastatel palju kiita ja ka vabariiklikku tunnustust saanud Tõrva terviserajad on samuti toetavate objektide hulgas. Paljudele vallakodanikele on omaseks saanud tervisespordiga tegelemine ning seda just Tõrva gümnaasiumi ümbruses. Seega on valla elanikele heade liikumis- ja sportimisvõimaluste loomine ning edasiarendamine prioriteetne. Sel aastal saavad Tõrva Terviserajad 50 000 euro ulatuses toetatud, kuhu soetatakse uus lumekahur ning rajahooldusmasin. Korrastatud saab ka Riidaja multifunktsionaalne spordiväljak, mille katte uuendamiseks kulub 35 000 eurot. Toetust antakse ka Tõrva gümnaasiumi õpilaskodu valmishitamiseks ning juba järgmisel õppeaastal on õpilastel võimalik majutuda kaasaegses ja mugavas õpilaskodus, mis muudab

gümnaasiumi konkurentsivõimelisemaks ja atraktiivsemaks ka kauge-malt tulijatele.

Riidajas mitmed objektid

Lisaks sellele, et Riidajas saab korrastatud spordiväljak, on planeeritud ka mitmeid teisi investeeringuid. Tõrva valla üks suurimaid külasid saab kultuurimaja tänavpäevasemaks muutmiseks 14 000 eurot. Möisahoonde rekonstrueerimise ja katuse ehituse projekteerimiseks eraldatakse 10 000 eurot.

Ehitusprojektide koostamisest rääkides, siis neid on tänavu toetatud õige mitmeid. Nii saab toetust Hummuli spordihoonde projekt (10 000 €), Tõrva Kõrtsihoone (25 000 €), Vanamõisa järve hüppetorni (15 000 €) ja Tõrva-Patküla kergliiklustee (25 000 €) planeering.

„Kui eelmine aasta oli Tõrva jaoks valmimise aasta, mil õnnestus lõpetada mitmed pikalt oodatud objektid: uus staadion, vee- ja saunakeskus Tõrva Veemõnula, üle kogu valla uuenenud välisvalgustus ning mitmed muud vajalikud objektid erinevates kohtades, siis 2022. aasta saab taaskord olema tugev edasiste sammude seadmise aasta,” lisas Ruusmann. „Sel aastal alustame mitmete tulevikku suunatud projektide ettevalmistustega. Koostatakse ehitusprojektiid kõrtsihoone ümberehitamiseks multifunktsionaalseks meelelahutus- ja vaba aja keskuseks, Tõrva-Patküla vahelise kergliiklustee ning Hummuli spordihalli rajamiseks, samuti Vanamõisa hüppetorni rekonstrueerimiseks.”

POLITSEIJÕUDUDES TOIMUSID MUUDATUSED

Tõrva politseimajas alustas 1. märtsil tööd piirkonnapolitseinik Sander Karu. Tõrva politseimajas aastal 2007 politseiniku teed alustanud Sandri teenistuskäik on ta aastate jooksul viinud tööle Narva ja Valga patrullitlustesse ning 2016. aastast Otepää piirkonnapolitseinikuks. Viimased poolteist aastat juhtis Sander Karu Põlva piirkonnagruppi.

Sander Karu kontaktandmed: telefoni nr 51943220; e-mail: sander.karu@politsei.ee

Lisaks Sandrile töötab Tõrva politseimajas piirkonnapolitseinik Ande Saar, kontaktandmed: telefoni

nr 57868495 ja e-mail: ande.saar@politsei.ee

Varasem piirkonnapolitseinik Janar Koemets jätkab alates märtsist Võrumaa, Põlvamaa ja Valgamaa veebipolitseinikuna. Veebipolitseinik on internetis töötav politseinik. Ta vastab inimeste interneti teel esitatud teadetele ja kirjadele ning koolitab nii lapsi kui täiskasvanuid internetiturvalisuse teemadel.

Janar Koemetsa poole võib pöörduda küsimustega, kirjutades otse facebooki või saata meil janar.koemets@politsei.ee

kui soovid politseilt nõu;

- kui sul on seadusi puudutavaid küsimusi;
- kui soovid saata politseile vihjet või teadet;
- kui kahtlustad, et keegi teine esineb internetis sinu nime all;
- kui oled sattunud kiusamise/ahistamise ohvriks;
- kui soovid teatada seksuaalsest või muust väärkohtlemisest.

Küsimustele vastan kuni 3 tööpäeva jooksul.

Politsei kiiret sekkumist vajavatel juhtudel tuleb helistada 112.



Piirkonnapolitseinik Sander Karu on Tõrvas tagasi.

GÜMNAASIUMIS TÄHISTATI VABARIIGI AASTAPÄEVA

Tõrva Gümnaasiumis toimus 23. veebruaril koolimaja esisel platsil Eesti Vabariigi 104. aastapäevale pühendatud aktus, kus osales kogu koolipere. Aktuse avas direktor Ivar Hanvere.

Aveli Heletuli ja Karl Arkadi Kõvaskiga lauldi hümnid, Rihanna Ruusmann esitas luuletuse „Lapse kodumaa“ ja Marijanne Põhjale luuletuse „Mu kodumaa“. Muusikaõpetaja Anu Varese juhendamisel laulsid 1.a, 1.b ja 2.a õpilased laule Eestimaast.

Aktusel pidas kõne Helme üksikkompaniist nooremlehtnant Alari

Kais. Peeti meele vabadussõjas võidelnuid ja mälestati vabadussõjas langenuid. Koolipere poolt asetati pärja ja küünla mälestussambale 12. klassi õpilased Janeli Vahar ja Enri Udras koos 1.a klassi õpilase Aleksander Tsukanovi ja 1.b klassi õpilase Heidi Jõgisuuga.

Abiturientide esituses kõlas aktuse viimase etteastena laul „Oma maa“.

Vaadake enda ümber, meie kodumaa on täis tublidust ja armastust – hoidkem seda! Hoidkem ka oma lähedasi ja isamaad!

DOKUMENTIDE VASTUVÕTT 1. KLASSI

Tõrva Gümnaasium võtab 2022./2023. õppeaastal 1. klassi õppima asuvate laste dokumente vastu 21. märtsist kuni 31. märtsini.

Dokumendid saata digitaalselt allkirjastatuna kooli meile kool@torva.edu.ee

1. klassi astumiseks tuleb esitada:

- 1) taotlus,
- 2) nõusolek lapse isikuandmete töötlemiseks.

Augustikuu jooksul palun kooli tuua:

- 1) dokumendi foto (3x4cm) õpilaspileti jaoks.
- Dokumentide blanketid asuvad kooli kodulehel:
<http://www.torva.edu.ee/>



TOETUS ERATEEDE REMONDI- JA E HITUSTÖÖDEKS

25. aprillini on avatud Tõrva valla erateede remondi- ja ehitustööde toetuse taotlusvoor, mille eesmärk on toetada erateede omanikke teede seisukorra parandamisel.

Toetuse suuruseks on kuni 50 protsenti tööde maksumusest, kuid mitte rohkem kui 600 eurot ühe eratee kohta aastas. Toetust saab taotleda isik, kelle elukoht rahvastikuregistri andmetel või asukoht äriregistri andmetel on Tõrva vald ja kes omab Tõrva valla haldusterritooriumil erateed või kasutab erateed lepingu või teeservituudi alusel.

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann kutsub üles elanikke aktiivselt taotlusvoorus osalema. „Maapiirkondades on kruusateede halb olukord

üks peamisi murekohti. 600 eurot toetust ei ole teede remondi mõttes küll suur raha, kuid usun, et see on abiks mitmetele peredele liikumisvõimaluste parendamiseks,“ sõnas Ruusmann.

Taotlejatest tekib pingerida, mille moodustamise aluseks on järgmised põhimõtted:

- 1) suurim kasusaajate hulk;
- 2) tööde soodsaim maksumus;
- 3) varasem toetuse mittaamine.

2022. aastal on valla eelarves planeeritud toetusteks 18 tuhat eurot.

Toetuse peab ellu viima kolme kuu jooksul abikõlblikuks tunnistamisest.

Lisainfo ja vajalikud vormid leiab Tõrva valla kodulehelt.

OMAALGATUSE PROGRAMM AVATUD 1. APRILLINI

Märtsis on avatud kohaliku omaalgatuse programmi kevadvoor, kust kogukondadesse panustavad mittetulundusühingud ja sihtasutused saavad taas oma tegevuseks toetust küsida. Maksimaalne toetussumma on 4000 eurot projekti kohta, taotlemise tähtaeg on 1. aprill.

Käesoleval aastal toetatakse nii kevadises kui ka sügiseses taotlusvoorus kogukondi kokku 1,3 miljoni euroga. „Kogukonnad on olnud tublid ja leidlikud vooru raha erinevate projektide jaoks kasutama ning rõõmustav on, et järjest enam vahendeid kasutatakse ka kohalike teenuste arendamiseks,“ sõnas riigihalduse minister Jaak Aab.

Kohaliku omaalgatuse programmiga soovitakse kaasa aidata tugevate ja omaalgatusel põhinevate

kogukondade tekkimisele ning püsimisele. Iga projekti puhul peab omafinantseering olema 10% kogumaksumusest.

Toetust saab taotleda kahest meetmest:

- 1) kogukonna arengu meetmega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse ning maksimaalne toetussumma on 2500 eurot;
- 2) investeeringute ja kogukonnateenuste arendamise meetmega panustatakse kogukonnale vajalike ja liikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamisse ja arendamisse ning vajalike teenuste pakkumisse, maksimaalne toetus on 4000 eurot.

Taotlema on oodatud avalikes huvides oma piirkonna heaks tegutsevad mittetulundusühingud ja sihtasutused, kus ei osale liikmena omavalitsus ega riik ja mille liikmetest äriühingud ei moodusta rohkem kui poole. Taotlemine toimub elektrooniliselt Riigi Tugiteenuste Keskuse e-toetuse keskkonnas, kuhu saab taotlusi esitada 1. aprillini kuni kell 16.30. Taotlusvooru viivad läbi maakondlikud arendusorganisatsioonid

Lisainfo:

RTK teenusekoordinaator Tiina Loorand, tiina.loorand@rtk.ee, tel 663 1888.

SA Valgamaa Arenguagentuuri programmide spetsialist/MTÜ nõustaja Aet Arula-Piir, aet.arula@valgamaa.ee, tel. 5260236.

VALGAMAA OSALUSKOHVIK OOTAB KAASA LÖÖMA

Tõrva valla Noortevolikogu ootab kõiki huvilisi Valgamaa Osaluskohvikule, mis toimub 25. märtsil algusega 10:00 Tõrva Gümnaasiumis.

Osaluskohvik on kohtumiskohaks noortele ning noortemeelsetele, ametnikele ja otsustajatele, kes soovivad kaasa rääkida ning oma häälega midagi muuta.

Osaluskohviku teemad:

1. Demokraatia
2. Haridus ja tööhõive
3. Keskkond ja jätkusuutlik majandus
4. Noorte heaolu
5. Rahatarkus- kuidas selleni jõuda?

Üritusele saab registreerida kuni 20. märtsini või seni, kuni kohti jätkub!

Osaluskohvikule on oodatud kõik Valgamaa noored vanuses 13-26.

25. märtsil toimuvad Osaluskohvikud on üks osa „Noorelt noorele: räägime poliitilisest osalusest“ projektist, mis on saanud rahastust Euroopa Komisjoni Erasmus + programmist.

Lisainfo:

Roosi Rahnu
roosi.rahnu@gmail.com
Tel. +372 5666 5541.



TÕRVA RAADIO UUS PEATOIMETAJA – ROOSI RAHNU

Tõrva Raadio nõukogu koosolekul valiti uueks peatoimetajaks Roosi Rahnu, kes täitis varasemalt õhtuvõõndi toimetaja ülesandeid. Rahnu üheks kandideerimise eesmärgiks oli anda senisest suurem panus Tõrva Raadio jätkamisse ja arengusse.

„Raadioga liitumine on andnud mulle teadmise, et soovin enda tulevikku siduda meediaga ja seda sügisel õppima minna,“ sõnas Roosi Rahnu oma kandideerimise motivatsioon. Esimese sammuna on värskel

peatoimetaja vaja kokku panna uus toimetis ja alustada ettevalmistusi suviseks raadioks.

„Suuremas plaanis tahaks kindlasti seda, et raadio paistaks rohkem silma sotsiaalmeedias, suureneks kuulajaskond ning et kuulajad tunneksid ennast rohkem programmi kaasatuna.“ Ta lisab, et tähtis on tagada ka raadio järelkasv, sest see on ühes vabahtlikkus organisatsioonis oluline.

Peatoimetaja ametiaeg kestab ühe aasta.

HUMMULI NOORSOOTÖÖSPETSIALIST JA KUNSTILINE JUHT - MAIRE RIIT

Märtsi algusest alustas tööd Hummuli noorsootööspetsialist ja kunstiline juht Maire Riit.

Maire tööülesanneteks saab olema nii kohaliku noorsootöö kui kultuurielu korraldamine ja arendamine koostöös Tõrva Avatud Noortekeskuse ja Tõrva kultuurimajaga.

Tõrva abivallavanem Helen Elias kirjeldab Mairet kui entusiast, kellel on tugev visioon ja nägemus, kuidas kaasata erinevatesse tegevustesse kohalikke inimesi ning pakkuda neile rohkem võimalusi saada osa kultuurielust. Maire Riit on varasemalt panustanud Hummuli kogukonda vabatahtlikuna.

Maire sõnul on tema suurim soov äratada ellu taas Hummuli kogukonna hing ning tekitada tunne ühtsusest suurest perest. „Esimese asjana tööle asudes on minu prioriteediks noored. Soovin neile võimaldada tegevusteks rohkem ruumi, kaasata eri vanusegrupe ning suunata ja julgustada nende omaalgatusi,” sõnas Riit. „Kultuuri valdkonnas on minu kindel plaan taaskäivitada Hummuli piirkonna suuremad üritused, millest inimesed siinkandis puudust tunnevad.”



ENERGIAHÜVITISE MAKSMIST PIKENDATI APRILLINI

Riigihalduse ministri ettepanekul pikendas valitsus eile kuni keskmise sissetulekuga perede energiahindade kallinemise hüvitamise meetet.

Kui esialgu oli viimaseks hüvitatavaks kuuks märts, siis nüüd saab kohalike omavalitsuste kaudu toetust küsida ka aprillikuu elektri-, gaasi- ja kaugküttearvete eest. Kokku saab seega energiahindade kallinemiseks hüvitist kaheksa kuu eest.

„Soovime Eesti peredele jätkuvas kõrgete energiahindadega olukorras abiks olla,” sõnas riigihalduse minister Jaak Aab. „Ka aprillis on enamasti kütte vajadus ning Eestis on rohkelt majapidamisi, kus elektriküte on peamine toasooja allikas.”

1. märtsi seisuga on omavalitsustele esitatud pea 73 000 hüvitise taotlust. Linnad ja vallad on teinud 52 000 väljamakset kogusummas 7,6 miljonit eurot ning keskmiseks toetussummaks on kujunenud 147 eurot.

Seni on toetusest 86% läinud

elektrikulude hüvitamiseks, 10% gaasi- ja 5% kaugkütteks. Kuni keskmise sissetulekuga peredele hüvitatakse elektri-, gaasi- ja küttearvete alusel konkreetse energialiigi hinnatõusu osa 80% ulatuses.

Hüvitist energiakulude katteks saab pere, kelle sissetulekud jäävad alla mediaantaseme.

Seda arvutatakse ühe täiskasvanu kohta 1126 eurot kuus, iga järgmise vähemalt 14-aastase inimese kohta 563 eurot ja 13 või nooremate laste kohta 338 eurot. Toetuse ülempiir kõigi energiakulude peale kokku on 500 kuus ja alampiir 10 eurot taotluse kohta.

Toetuse taotluste menetlemise tipphaag Tõrvas oli jaanuar, kui laekus kokku 230 taotlust, neist 135 olid esitatud elektrooniliselt ja 95 kohapeal. Veebruarikuu jooksul laekus 75 taotlust, neist 37 elektrooniliselt. Märtsi alguse seisuga on Tõrva vallas energiatoetuse taotlusi esitatud kokku 305, neist 172 elektrooniliselt.

Jaanuaris esitatud paljud taotlused olid vigased ja nõudsid sotsiaaltöötajatelt hulga ajalist ressursi, seetõttu oli taotluste menetlemine mõnevõrra aeglasem. Keskmiselt kulus sotsiaaltöötajatel ühe taotluse menetlemiseks tund aega. Paljud inimesed vajasid telefoni teel lisanõustamist. Sotsiaaltöötajad suutsid esimese kahe nädalaga lõpuni menetleda 127 taotlust. Veebruaris oli puudujääke vähem ja tänase seisuga on taotlused korreksemalt esitatud ja menetlusele kuluv aeg on poole lühem. Taotluste keskmine toetuse summa taotluse kohta oli 140 eurot. Negatiivseid otsuseid ehk neid, mida välja ei maksta, on tulnud teha umbes 5% taotluste puhul.

VEEBITRÜKISED TUTVUSTAVAD HELME KIHELKONNA PÜHAPAIKU

Valminud on ajaloolise Mulgimaa Helme ja Karksi kihelkonna looduslikke pühapaiku tutvustavad kogumikud. Teaberikas juhendmaterjal on mõeldud õpetajatele, lastevanematele ja teistele huvilistele, kes soovivad põliseid looduslikke pühapaiku tundma õppida ja neid lastele tutvustada.

Kogumike eesmärk on pakkuda andmeid, pärimusi, selgitusi, soovitusi ja viiteid, mis aitaksid korraldada lühemaid või pikemaid retki ajaloolistesse looduslikesse pühapaikadesse. Samuti on lisatud erinevate pühapaikade üldised kirjeldused, pühapaikadega seotud tavade tutvustused ning soovitusi, millele neis paigus tähelepanu pöörata ja mida seal teha. Mõlemas kihelkonnas tutvustatakse tosinat põlist pühapaika.

Tegemist on veebitrükistega, mille faile saab vabalt alla laadida. Veebitrükised leiad Tõrva Teataja Facebookist või hiis.ee kodulehelt.

Kogumikud koostas Hiite Maja sihtasutus ning MTÜ Põline Pere. Töö valmis MTÜ Lilli Looduskeskuse projekti „Tutvustame lastele Mulgimaa looduslikke pühapaiku” raames. Projekti rahastas Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Hiied, pühad lätted, kivid, puud ja teised looduslikud pühapaigad moodustavad olulise osa Eesti ja sealhulgas ka Mulgimaa loodus- ja kultuuripärandist. Pühapaiku tundes ja hoides tunneme ja hoiame oma kodu ja kodumaad.

TÕRVA VALLAVALITSUS VÕTAB TÖÖLE TUGIISIKU!

Tõrva Vallavalitsus võtab tööle tugisiku 4-aastasele lapsele. Tugisiku töö sisuks on toetada, abistada ja motiveerida last tema tegevustes lasteaias.

Sobid ideaalselt tugisikuks, kui

- Sul on üldkeskharidus (kasuks tuleb haridus või selle omandamine sotsiaaltöö, pedagoogika, eripedagoogika psühholoogia alal);
- oled läbinud tugisiku koolituse, töötanud eelnevalt teenuse sihtgrupiga või omad töökogemust sotsiaaltöö valdkonnas;
- Sul on väga hea eesti keele oskus;
- Sa oled positiivne, kannatliku meele ja hea kuulamisoskusega;
- Sa oskad seada realistlikke eesmärke, oled valmis tegema koostööd lapsevanema ja kooliga ning soodustama nendevahelisi häid suhteid.

Tugisiku tööaeg olenevalt lapse individuaalsetest vajadustest (kuni 157 h/kuus). Töötamiseks sõlmitakse käsundusleping, tasustamine toimub tunnitasu alusel.

Kandideerimise tähtaeg: 22. märts 2022.

- Kandideerimiseks saada enda CV e-postile torva@torva.ee
- Täpsem info: lastekaitsespetsialist Kaie Lomp, tel 5302 1125, kaie.lomp@torva.ee

JK TÕRVA JÕUDIS MEDALIMÄNGUDELE



Tõrva JK mehed võitsid Tallinnas toimunud saali jalgpalli rahvaliiga veerandfinaali ja jõudsid seeläbi poolfinaalidesse. Veerandfinaal lõppes väga tasavägise mängu järel 6:6 viigiga, millele järgnenud penaltiseerias näitasid Tõrva mehed oma head närvi ja võitsid seeria 3:1.

Seekord naeratas ka loos klubile ja fännidele, sest poolfinaalis saadakse mängida juba omaenda kodusaalis Ritsu spordihoones. Kohtumine FC Lebo Ülesanne vastu toimub 20. märts kell 14:00.

JK Tõrva ootab kõiki toetajaid poolfinaali mängule häälekalt kaasa elama.

EESTIMAA TALIMÄNGUDELT KULD JA HÕBE



Võidukas Tõrva VK naiskond

4. - 6. märtsini toimus Ida-Virumaal 14. Eestimaa talimängud, kus Valgamaa võrkpallinaiskonda esindasid Tõrva Võrkpalliklubi naised, meestest olid võistlustules Tõrva Palli meeskond.

Naised mängisid võistkonnaga, kus lisaks kogenud tegijatele ka mitmeid tublisid noormängijaid. Hea meel on tervitada tagasi oma esimeses koduklubis Mari Loormani, kes läinud hooajal krooniti Eesti ja Balti liiga meistriks ning Eesti karikavõitjaks.

Alagrupis saavutati nelja võistkonna seas teine koht, aga edasi kellelegi midagi ei loovutatud. Veerandfinaalis võideti Hiiumaa naiskond 2:0, poolfinaalis sama tulemusega Ida-Virumaa ning finaalis kohtuti Põlvamaa naiskonnaga, kellele alagrupis kaotati. Finaalis enam vastasele võidurõõmu ei pakutud ning tulemusega 2:0 krooniti Valgamaa naiskond esimeseks.

Kuldse naiskonna liikmed olid Kaja Mölder, Monika Poom, Mari

Loorman, Helen Elias, Grete Allilender, Gaida Kertu Roos, Karmen Mõts ja Kadri Pilm.

Meeste turniiril tuli Valgamaad esindanud Tõrva Pallil alagrupis rinda pista Järvamaa ja Jõgevamaaga. Järvamaa meeskonnaga peeti maha tuline lahing, mis võideti 2:1. Seejärel tuli vastu aga väga tugev Jõgevamaa, kes ei andnud meie meestele suurt sõnaõigust ja võitsid kindlalt 2:0.

Alagrupist teisena edasi saades tuli veerandfinaalis vastu Ida-Virumaa, keda võideti 2:0 ning seejärel poolfinaal teise alagrupi võitja Põlvamaa. Ka neid võideti 2:0 ning pääs finaali oli tõsiasi. Finaalis kohtuti uuesti Jõgevamaa esindusega, kellele seekord juba anti lahing, aga siiski tuli geimides vastase ülinappi 23:25, 23:25 paremust tunnistada. Kordaläinud turniiril siis seekord tasuks hõbemedalid.

Võistkond mängis koosseisus: Rauno Mõts, Egon Ilisson, Janek Pisartšik, Kurmo Kül'm, Kristjan Mikk, Martin Malm ja Raigo Mõts.

KIVI TULI KAHEKORDSEKS BALTI MEISTRIKS

Lätis Valmieras toimunud Balti võistkondlikel meistrivõistlustel võitis Eesti koondis, kuhu kuulusid ka kaks Tõrva sportlast.

Noormeeste U18 400m jooksu Balti meistriks tuli Romet Kivi ajaga 50,47. Romet oli ka 4 x 400m võitnud Eesti segateatevõistkonna viimase vahetuse jooksja. Võiduaeg 3.38,57 on uus Eesti rekord U18, U20 ja U23 vanuseklassi arvestuses.

Neidude U18 vanuseklassi 3000m jooksus oli stardis Bianca Uhtjärv, kes väga hea ajaga 10.56,84 saavutas neljanda koha, olles sellega ka parim eestlane. Veebruaris võitis Bianca kodustelt U18 meistrivõistlustelt 1500m jooksus pronksmedali ajaga 5.06,76.

Muusikute fond PLMF ja Tõrva Kirik-Kammersaal esitlevad

20.03.2022 KL 18

TÕRVA KIRIK-KAMMERSAAL

rõõmuhiite kevadele

Kavas: Schumann, Sibellius, Demersseman jt

saksofon **Virgo Veldi** klaver **Kai Ratasseppe**

Sissepääs 5€
õpilane 2,50€

INDREK TAALMAA

püstitjalakomöödias

Onu Heinari lood

1.aprill 2022 kell 18.00

Tõrva kinos Koit

Pilet TÕRVAKA kaardiga 10€, kohapeal 15€
Piletid müügil Tõrva Turismiinfopunktis ja Keskväljaku Lillesalongis

KULTUURIÜRITUSED

- **Tähtede lava 19. märts kell 12 Tõrva Kirik-Kammersaal.** Laulmises võtavad mõõtu tublid Tõrva valla laulunoores vanuses 3-26, kellest selguvad edasipääsejad järgmisesse lauluvõistluse vooru. Võisteldakse seitsmes vanuserühmas ning lauljaid hindab žürii. Kaunist kontserti on oodatud kuulama kõik huvilised ja muusikasõbrad! Sissepääs on tasuta.

- **Onu Heinari lood 1. aprillil kell 18 Tõrva kinos Koit.** Tõrvakaid tuleb naerutama näitleja Indrek Taalmaa, kes kehastus püstitjalakomöödias onu Heinrichiks. Suur eluvaatleja onu Heinar annab ülevaate situatsioonidest meie ümber läbi oma huumoriprisma. Juttu tuleb erinevustest, vähemustest, enamusdest, meestest, naistest ja paljust muust! Tõrvaka kaardiga on pilet eelmüügist 10€, kohapeal 15€. Soeta pilet Tõrva turismiinfopunktist või Keskväljaku lillesalongist! Kohad on piiratud.

- **Muusikaline etendus Rapuntsel 27. märtsil kell 16.00 Tõrva Gümnaasiumi saalis.** Tõrvas astub lavale Kungla muusikalitrupp muusikalise etendusega „Rapuntsel“. Lavastuse eeskujuks on Walt Disney multifilm ning lava-show, mis omakorda on loodud vendade Grimmide muinasjutu «Rapuntsel» põhjal. Muusikalise kõlavate laulude autor on Alan Menken (inglis- keelsed sõnad Glenn Slater) ning eestikeelsed laulusõnad on loonud Jaan Pehk, Uku Toomet ja Siiri Põldeaar.

- **Tanstuõhtu Suloga 2. aprill kell 19 Ala rahvamaja.** Algselt sõbrapäeval toimuma pidanud tantsuõhtu Suloga saab teoks laupäeval, 2. aprillil. Pilet eelmüügist 7 € ja kohapealt 10 €. Piletid saad osta soodsamalt ette Tõrva turismiinfopunktist, Keskväljaku lillesalongis ja Ala COOP kauplusest sularahas. Selleks, et nautida parimat peoelamust, broneeri enda seltskonnale laud, kirjutades pille@torva.ee või helistades 5302 4110.

- **Retrovideodisco 8. aprill kell 19 Riidaja Kultuurimaja.** Piletid müügil Tõrva turismiinfopunktist ja Keskväljaku lillesalongis. Pilet eelmüügist 7 € ja kohapeal 10 €.

RIITSALU NOPPIS KÕRGEID KOHTI

Veebruari viimasel nädalavahetusel toimus mäesuusavõistlus Latvijas Kauss 2. etapp, kus kokku osales 160 sportlast neljast riigist. Suurepärase tulemuse tegi tõrvakas Renet Riitsalu, kes suurslaalomis saavutas teise koha. Pühapäeval toimunud slaalomi- võistlustel läks veelgi paremini ja noormees suutis tugevate konkurentide seas välja sõita esikoha.

Märtsi esimesel nädalavahetusel osales U12-U16 tiim Baltic Cup 4. etapil Siguldas, kus Tõrva mäesuusatajal Renet Riitsalul õnnestus tuua üle nelja aasta Tartu Slalomile sarja esikoht.

Laupäevane suurslaalomi võistlus algas paljulubavalt, kui esimesel sõidul võttis Renet Riitsalu kindla liidripositsiooni -0.78 sekundiga, mida kaitses ka teises sõidus. Pühapäeval võisteldi esmalt superslaalomi kvalifikatsioonil, mille alusel pandi 8 parimat paardesse paralleelslaalomiks. Kahjuks poolfinaali sõit ebaõnnestus, tasuks tuli neljas koht!

MILLINE ON VALGAMAA ELANIKE TERVIS JA HEAOLU?

Egon Ilisson

Me kõik teame, et tervis on inimese kõige kallim vara ning seda tuleb hoida. Erinevates uuringutes inimeste tervisekäitumise puhul on näha otseseseid seoseid sellega, kui hästi ja kui vanaks me elame. Eriti tähtsad on tervena elatud eluaastad, mil me saame võimalikult muretulult elu nautida. Hea tervis on aga üks põhilisi heaolu aluseid.

Tervise Arengu Instituut (TAI) korraldab jooksvalt uuringuid, et kaardistada tervisenäitajaid, harjumusi ning haiguste levikut. Seda nii üleriigiliselt kui eraldi maakondade lõikes. Ülevaated võtavad kokku tervise ja heaolu valitud näitajad, mis on ühtsetel alustel arvatud ja Eesti keskmisega võrreldavad. Ülevaate eesmärk on pakkuda alusandmeid kohaliku tasandi tegevuste planeerimiseks ning elanike tervise ja heaolu parandamiseks.

Kuidas seda koostatakse?

Paljudel inimestel on küsimus, kuidas neid uuringuid ikkagi teostatakse ja koostatakse ning miks keegi nende käest ei ole küsinud nende tervise kohta. Ülevaadetes kasutatud andmed pärinevad eri allikatest ning seda tuleb nende tõlgendamisel ka silmas pidada. Näiteks nakkushaiguste andmed on Terviseameti registreeritud ning seega näitab maakonda, kus haigestumine registreeriti. Päästeameti andmed põhinevad sündmuse registreerimise maakonnal. Registre

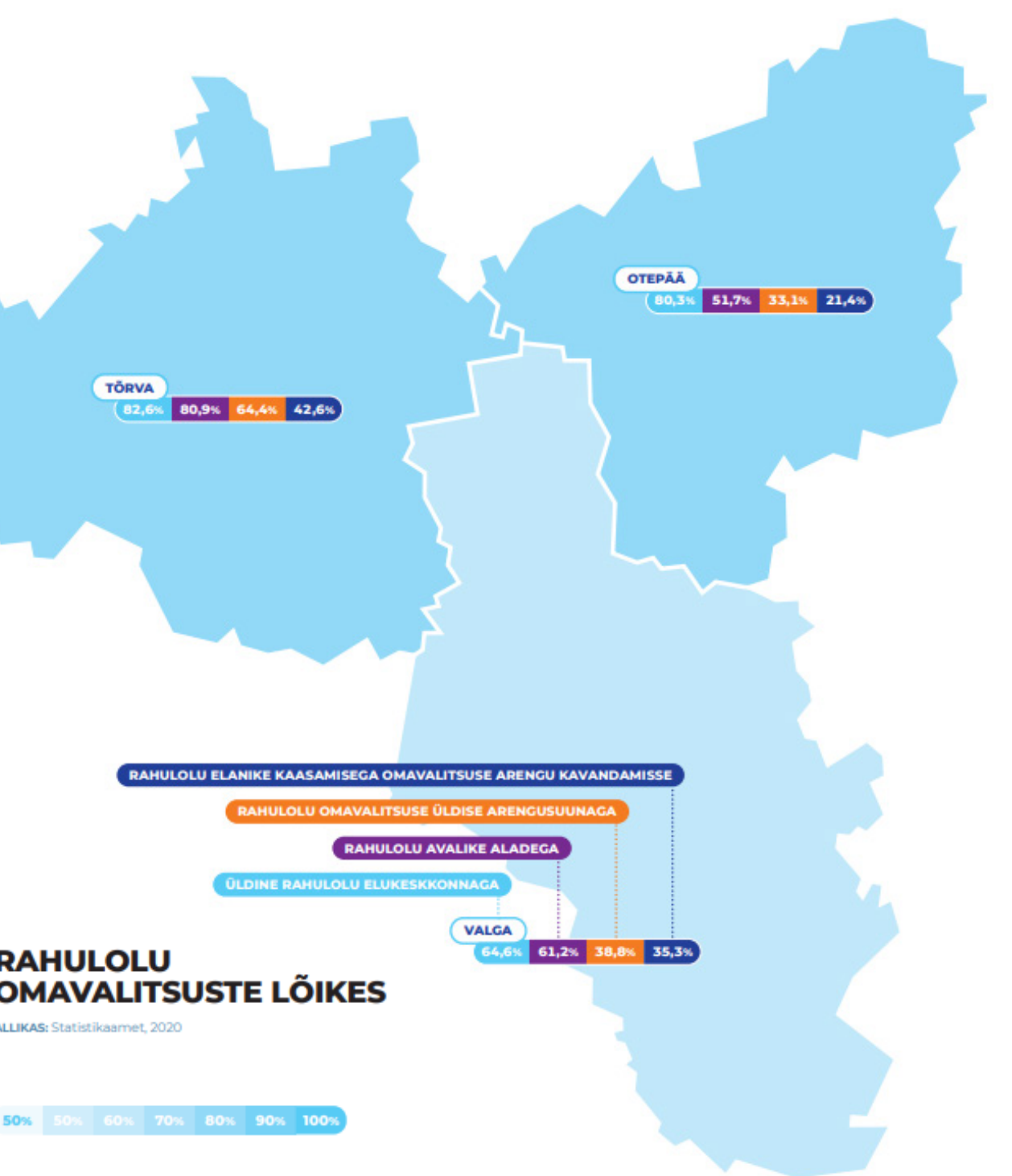
(surmapõhjuste, sünni- ja tuberkuloosiregister ning vähi sõeluuringute register) andmed on inimese raporteeritud elukoha põhised. See kõik võib teatud maakondade näitajaid mõjutada, kuna inimese registreeritud elukoht ei pruugi vastata tegelikule ning registreeritud sündmus võib juhtuda ka teise maakonna elanikuga. Maakonna tervise ja heaolu ülevaadete eesmärk ei ole seada maakondade tervist pingeritta ega väita, et ühes maakonnas on elu parem või halvem. Pigem on ülevaated põgus pilguheit kitsaskohtadele ning viimaste aastate arengutele maakondade tervisenäitajates, moodustades üheskoos üpris kirju n-ö Eesti heaolukaardi. Seega, kui tunnete, et teid kirjeldatud mured või harjumused ei kõneta, siis võite kindlasti olla õnnelik, et olete statistika positiivses pooles.

Meie mehed ei ole terved

Esimene ja kõige olulisem kategooria on kindlasti see, kui pikk on eestlase oodatav eluiga ning kaua nendest eluaastatest suudetakse elada tervetena. Valgamaa mehed elavad keskmiselt 74,3- aastaseks, mis on õige pisut parem Eesti keskmisest. Samas on aga meie mehed haigemad ehk kui tervena elatud aastaid jagub Eesti mehele keskmiselt 54,7, siis Valgamaal kõigest 51,6. Kusjuures need numbrid on olnud ajaloos ka veelgi tagasihoidlikumad. Samas näiteks Euroopas elavad mehed keskmiselt tervetena koguni 64,5 aastat, milleni on meil väga pikk tee minna.

Naised on selgelt pikaealisemad kui mehed ja keskmiselt elab Eesti naine 82,7 aastaseks, mis ei ole ka Euroopa keskmisega võrreldes (84,0) sugugi halb näitaja. Kui mõned aastat tagasi oli Valgamaa number Eesti keskmise lähedal, siis nüüd on see vähenenud 80,6 peale. Tervena elab Valgamaa naine aga vaid 55,7 aastat, mis on kolme aasta võrra vähem kui Eesti keskmine. Kõige kauem elavad nii mehed kui naised Hiiumaal.

Samas tunnevad inimesed ennast enesetundelt üha paremini ja paremini, sest kui veel mõned aastad



KEHAMASSIINDEKSI ARVUTAMINE

KMI on võimalik kodus ka lihtsasti endal välja arvutada, sest selle puhul tuleb oma kehakaal (kg) jagaga pikkuse ruuduga (m)² ehk KMI = kaal (kg) / pikkus (m)². Näide: kaaludes 75 kg ja olles pikkusega 174 cm on kehamassiindeksi arvutuskäik järgmine: 75 / (1,74²) = 24,77 ehk normaalkaalu ülemise piiri juures.

Vähem kui 16	Tõsine alakaal
16 kuni 16,99	Keskmine alakaal
17 kuni 18,49	Kerge alakaal
18,5 kuni 24,99	Normaalkaal
25 kuni 29,99	Ülekaal
30 kuni 34,99	Rasvumise 1. klass
35 kuni 39,99	Rasvumise 2. klass
Üle 40	Rasvumise 3. klass

tagasi tundis Valgamaal ennast hea tervise juures isegi vähem kui 40 % inimestest, siis nüüd on see number juba 51,2, olles samas endiselt vabariigi kõige väiksem. Sellega ollakse kaugel Eesti keskmisest, mis on stabiilselt 55-60%.

Vereringeelundite haigused

Surmavatest haigustest või õnnetusjuhtumitest rääkides, siis Valgamaal on kõvasti üle Eesti keskmise vereringeelundite haigusjuhte. See on ka Kagu-Eestis peamine põhjus, miks inimesi liiga vara teisele poole jõge kutsutakse. Teisalt on positiivse

poole pealt välja tuua see, et pahaloomuliste kasvaja, õnnetusjuhtumite, mürgistuste ja traumade tagajärjel sureb meil alla Eesti keskmise.

Ka vigastuste tekkimine (eriti kodustes tingimustes) on Valgamaal veidi alla üleriigilise keskmise. Sealhulgas väikelaste traumade puhul ollakse õnneks üsna väikeste näitajatega. Kui Eestis on keskmiselt aastas rohkem kui 7000 õnnetust väikelastega, siis Valgamaa osa on sellest alla saja. Tööealiste puhul on peamiseks vigastuste tekitajaks eluta mehhaaniline jõud ja vanemaelistel kukkumised.

Lapsed on ülekaalulised

Eestis on Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) meetoodikat kasutades selgunud, et esimese klassi lastest on ülekaalulised 27%. Valgamaal on aga see number suisa 33%, millele annavad eelkõige tooni poisid, kellest on 37% hädas liigse kehakaaluga. Tüdrukute antud number on maakonnas 27%. See on mõneti üllatuslik, sest meie lapsed on oma eakaaslastest väiksema nutisõltuvusega ning harrastavad rohkem tegevusi õues.

Üks väga huvitav number, mis uuringust välja koorub, on ka see, et

Lõõrikse laulsive mulgi keelen

Karksi-Nuia kultuurikeskus kõlas 19. veebruaril laulust, sest sääl olli kolmas Mulgimaa laste ja noorde lauluvõistelus Mulgi Lõõrike.

Kokku ast siikõrd üles 24 laulust Villändi, Mulgi ja Tõrva vallast. Laulda võis nii eesti, mulgi ku mõlemben keelen. Nuuri lauljit innati viien vanuserühmän ja omaette viil mulgi kiilse laulu arvestusen. Osalistel olli ää võimalus püüne pääl üles astu, omataolistege mõõtu võtta ja oma ala asjatundjide käest õpetussõnu saia. Indajides ollive kigile täädä-tuntu muusikainimese Tauli Anu, Agane Ain ja Medelli Sirje.

Pääauinna sai seitsmeaastene Mulgi valla tüdruk Reinbachi Marta-Liisa, kelle lauluõpeteje om Gomaa Anne. Pääle selle anti vällä mitmit eriauinu.

Mulgi keelen laul kokku seitse last. Oma lemmiku valis nende ulgast vällä kah Mulgi Kultuuri Instituut. Instituudi eriauinna sai Reinbachi Marta-Liisa Kuuse Kersti lauluge "Just nõnda pagar tiis", mille olli mulgi kiilde pannu Laande Alli. "Marta-Liisa jäi silmä oma julguse, laululusti ja ää mulgi keelele," üteli Mulgi Kultuuri Instituudi juhateje Grenbergi Ave. Kik, kes mulgi keelen laulive, saive instituudi puult mälestuses mulgi kiilse lauliku.

Mulgi kiilside laule arvestusen anti vällä neli eriauinu. Nii saive Mägrä Ella Mari, Ziedsi Remi, Karu Mirtel ja Palu Isabel. Ella Mari laul "Üits viis" miildis indajile nõndapallu, et na arvas-



Pildi pääl om kik mulgi keelen laulnu latse: Ziedsi Remi, Reinbachi Marta-Liisa, Ruusväli Berit, Mäe Karolin, Palu Isabel, Mägrä Ella Mari ja Karu Mirtel. Pildi: Tohvi Kristiina

sive, et sii võis kõlade kah Mulgi pidul.

Lauluvõisteluse akatei Mägrä Marju kõnel, et võistelus om päämiselt TÜ Villändi kultuuriaakadeemia kultuurikõrvalduse tudengide ettevõtmine. Siikõrd olli sii Heinaru Anni lõputüü ja tõise abilise saive tetä raktikat. "Tõist kõrda olli meil mulgi keelen laulmise võistelus kah. Egä lastel ei olegi ju kunnigil mujal mulgi keelen laulda. Näta om, et mulgi laulu om lannu rohkemp muudu. A kige tähtsomp om, et mede Mulgimaa latse saave kokku tulla, kuun laulda ja ütistõist näta," sellät Mägrä.

Ilves Kristi



Ruusväli Beriti laulu saates kõlas temä ende kandlemäng ja Ojakäärü Andro lõõtsamäng.



Kige nooremb mulgi keelen laulje olli kuvvene Karu Mirtel.



Ainumas mulgi keelen laulnu poiss olli Ziedsi Remi.

Soome-ugri kultuuripäälinn tunnistedi Mulgi valla aaste teos

Eesti Vabariigi aastepäeväl and Mulgi vald Abja kultuurimajan vällä oma selleaastese tänapapre ja kitmise kirja tublidele inimestele ja asutustele. Mulgi valla aaste teos olli valit Mulgi Kultuuri Instituudi rojekt soome-ugri kultuuripäälinn 2021.

"Mitmekülgne kultuuripäälinna aaste, mis panni ütenkuun mõtleme ja tegutseme pallu inimesi, tei nii Mulgimaa ku Abja-Paluoja pallu kuulsambes nii Eestin

ku vällämaal. Selle aaste sihen anti täädust nii Mulgimaa aaluust, kultuurist, mustridest ku kommetest. Kultuuripäälinna aastel sai Mulgimaal teos ulka soome-ugri rahvaste ja mulke perimuskultuurige seot ettevõtmisi. Soomeugrilasi om mailman üle 20 miljuni. Sii kultuuripäälinna aaste avit edende õimlaste kogukonde ja pakk neile sedäviisi engepidet ja and uusi mõttit," üteli pidupäälük Sepä Lauri enne, ku vallavanemb Jugomäe Imre ja valla-

volikogu esimiis Malingu Arvo instituudile auinna kätte annive.

Sii olli joba mitmes auind, mes Mulgi Kultuuri Instituut om Abja-Paluoja soome-ugri kultuuripäälinna aaste ellukutsumise ja läbiviimise iist saanu: jaanuarikuul sai instituut Villändimaa rahvakultuuri auinna ja instituudi juht Grenbergi Ave nimetedi Villändimaa 2021. aaste Kultuuripärilis, Eesti Rahvamajade Ühing and instituudile aaste tegije auinna.

YM



Pääle auinna kättesaamist tuli valla auraamatuse kah sissi kirjute. Pildi pääl om instituudi mulgi keele õpeteje Ilves Kristi, Mulgi vanemb Malingu Arvo ja instituudi juhateje Grenbergi Ave. Pilt: Pääsukse Jaan

Mulgimaa perimuskultuuri toetuses anti raha samapallu ku minevaast

Eesti Rahvakultuuri Keskuse kaudu om Mulgimaa perimuskultuuri toetet joba ulka aastit. Tänu sellele saave teos nii joba täädä-tuntu ettevõtmise ku kah peris uvve akatuse.

Eesti Rahvakultuuri keskuse toetuste osakonna päälük Salmari Margit and täädä, et 2022. aastes tetti 44 taotlust, mille summa olli kokku 205 270.68 eurut. Toetust saive siikõrd 33 rojekti. Jagade olli 111 263 eurut ja sii kik anti vällä kah. Minevaastene toetuste summa olli sama. 2021. aastel jäi tarvitmede ja masseti tagasi 3907

eurut. Sii raha lääp kah viil Mulgi Kultuuri Instituudi arendustegevuse toetuses, ku Rahandusministeerium selle otsusse tiip.

“Nagu ensembki, olli pallu egäaastesi rojekte, nagu Mulgi Kultuuri Instituudi tegevuse toetus, Väikse Virre, Mulgimaa peremäng, mulgikiilse uudise, Tartu Ülikooli mulgi keele ja kultuuri tegemise, aaleht Üitsainus Mulgimaa, mulgi keele õpetemine jt. Pallu küsiti toetust lastelaagride ja õpitubade jaoks, et õpete sää mulgi kiilt ja kultuuri. Mia ole ennegi ütelnu, et kige paremb mulgi keele ja kultuuri õpeteje om iki kodu esi. Ku me

kõneleme kodun mulgi keelen, piame au sihen oma kombit ja perimust, sis kasvave tugeve juure ja perimuskultuurist saap elu osa. Laagre ja õpitua om selle man pallalt toes. Tõisest küllest nende rojekte pääle mõtelden om tore täädä, et om kuule ja mittetulundusühingit, kes oolitseve selle iist, et noore saas perimuskultuurige tuttaves, näituses Lilli Luuduskeskus just siast tüüd tiipki. Muduki toeteme kah välläandit, näituses Mulke Almanaki tulep vällä 32 nummer,” sellät Salmar ja üteli, et kahjus akas silmä, et neist 11 rojektist, mes siikõrd raha es saa, kuvvel ollive

iismärgi toetusmeetme iismärgige nõrgald seot. “Sii om kurb, sest nii toetuse küsije ku andje näeve vaeva ja kuluteve aiga, a tulemust ei ole. Selleperäst ma pane rojektikirjutejele süäme pääle, et ku om mõte, mille jaoks toetust küista, lugege kigepäält kõrralikult kik papre läbi, arutege oma miiskonnage ja ku vaja, sis küsige mede ammatnigu käest nõu. Kindlaste mõtelge, kas laanit tegemise aviteve kogukonnan perimust oida ja edesi viia.”

Aal, ku mailman ei ole midägi kindeld ja inna tõusuve nädalidege, om rojekte elluviimine keerulisemb ku enne.

Salmar soovitep akate rojektikirjutejeil mõtleme selle pääle, kas just temä sündmus piap kindlaste toetust saama. Ku aastest aastese saap mõni ettevõtmine teos pallalt toetuste abige, sis võis mõtelde, kas sii jääp sis kah ellu, ku toetust ei saa. “Rojekte kirjutemise mõte om ellu äräte uusi mõttit ja avite neid käimä lükate. Kultuur ei saa püsida pallalt rojekte najal, kultuur om väärtus, a väärtusi ei saa toetuste iist,” arvas Salmar ja üteli, et om tänulik kigile, kes sel keerulisel aal mede kultuurielu viave ja sedäsi mede perimuse oidmises nii aaviidet ku õpetust pakuve.

Mulgimaa perimuskultuuri jaoks antu toetuse 2022

Toetuse saaja	Rojekti nimi	Antu raha
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Mulgi Kultuuri Instituudi arendustegevus 2022	39 093
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Õpeteme mulgi kiilt (murdering, keelepesäde, koolituse)	7360
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Aaleht Üitsainus Mulgimaa	5210
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Suur mulgi sõnaraamat 2022, jakurojekt	4686
Tartu Ülikool	Villändimaa rahvarõdvakuul	4352
Mittetulundusühing Lilli Luuduskeskus	Mulgi laagre lastele Lilli luudusmajan 2022	4023
August Kitzbergi nimeline Gümnaasium	Noorde segärühmä Winge rahvarõdvaste tävvendmine	3780
Mittetulundusühing Eesti Perimusmuusika Keskus	Mulgikiilse perimusmuusika digiõppematerjali luumine	3737
Mulke Selts	Mulke Almanaki nr 32 kokkusaadmine ja välläandmine	3500
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	“Mulgi aabitse” elindemine ja digitiirmine	3150
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Tõine mulgikiilside laule võistelus	3000
Tõrva Gümnaasium	Mulgi keele ja kultuuri õppuse Tõrva Gümnaasiumi lastele	2570
Tarvastu Muuseumi Sõprade Selts	Raamatu “Ämäriguua luu. Karksi” välläandmine	2527
Tarvastu Muuseumi Sõprade Selts	Raamatu “Ämäriguua luu. Elme” välläandmine	2527
Sihtasutus Kultuurileht	Täheke mulgi keelen 2022	2299
Tartu Ülikool	Mulgi keele ja kultuuri tegemise Tartu ülikoolin	2086
Tarvastu Muuseumi Sõprade Selts	Raamatu “Tarvastu kihelkonna vana pühakotusse. Luumiseluu ja perimuse” välläandmine	1980
August Kitzbergi nimeline Gümnaasium	August Kitzbergi nimelise Gümnaasiumi õpilastele mulgi keele ja kultuuri õppus Lilli Luuduskeskuse	1770
MTÜ Mulgimaa Peremäng	Mulgimaa Peremäng 2022	1500
Mulgi Vallavalitsus	Halliste Põhikooli rojekt “Mulgi valla noorde keele- ja kultuurilaager 2022”	1500
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Mulgi uudise ERRin ja Sakalan	1330
Mittetulundusühing Lilli Luuduskeskus	Mulgi kultuuri ja keele õppemise käigu Mulgimaa kuulele 2022	1220
MTÜ Mulgi Elamuskeskus	Mulgi rõdvakunst elamuskeskuse ehtes	1150
Mittetulundusühing Mulgi Kultuuri Instituut	Koolinoorde mälumäng “Nupute vällä” 2022	1021
Sillad MTÜ	Villändi V üütansupidu	1000
Mõisaküla Kuul	Laste perimuslaager “Väikekannel ja tõise”	850
MTÜ Mulgi Elamuskeskus	Mulgimaa kihelkonde rahvarõdvapupede tegemine	718
Tarvastu Lasteaid	Digitoege targas mulgis	650
Abja Lasteaid	Päiv talun ja mõtsan 2022	620
Abja Gümnaasium	Mulgimaa perimuskultuuri õpitua koolinoordele	560
Karksi-Nuia Kultuurikeskus	Lauluvõistelus Mulgi Lõõrike 2022	500
Karksi-Nuia Kultuurikeskus	XIV laste perimuspäev Väikse Virre	500
Lõuna-Mulgimaa Puuetege Inimeste Ühing	Jagatu täadmise!	494



Perimuspäev Öisu lasteaian Laande Alli juhatusge.
Pilt: Ilves Kristi



Mulgi Kultuuri Instituut sai rahvakultuuri auinna.
Pildi pääl Mulgi vanemb Malingu Arvo, mulgi keele õpeteje Laande Alli, instituudi juhateje Grenbergi Ave ja keeleõpeteje Ilves Kristi. Pilt: Taavid Meedia



Udmurdi ansambel Ošmes Mulgimaa peremängul Kulla leerimajan.
Pilt: Ilves Kristi



Tõrva murdering käis suvel Mulgi vallan uvireisil.
Pilt om tettu Mõisakülän dresiini pääl.
Pilt: Laarmanni Anu

Must pässik om väege siin

**Eesti vaimse kultuuripe-
ränduse nimekirja om
nüid kantu kah musta pässi-
ku ek rahvakeeli kasekäsna
korjamine ja tarvitmine.
Sissikande kirjut valmis Lilli
luudusmaja pernaine Laane-
metsa Ly.**

Kuigi must pässik ek vällä-
maa keeli *chaga* om prilla jus-
ku mooduasi, ei tää pallude iki
täpselt, mesasi ta sis tegelikult
om ja kudas tedä mõtsan ärä
tunda. “Must pässik om säände
ravisiin, mille sehen om pallu
kasulikke ainit nagu vitamiini
ja mineraalaine. Temä om kige
vägevemp antioksidant. Pässi-
kujuuks avitep inimesel oma
tervist oida, eriti säänsel aiguste
aal, nigu prilda om.

Ta om säände must robeline
asi kase tüve pääl, näep vällä
nagu oles söetüki. Tihti akkap
ta kasume sää, kus puu om ku-
nagi viga saanu. Ku sa ta säält
tüve päält kätte saat, sis om ta
välimine kiht must ja murenev,
a siist om elepruun ja nõnda
pehme, et saap esiki tugeve
vältsege lõigate. Musta pässikut
kutsutes rahvakeeli kasekäsna,
sest ta näep siandesama väl-
lä, ku nii käsna, mes kae pääle
tuleve,” sellät Laanemetsa Ly ja
ütel, et pässikut võip õlpsaste
segi aade tõise tume kasujege,
a sii om kasepahk, mes om äste

kõva ja temäst saap tetä ilusa
mustrege kausse. Tihtipääle
aave inimese neid katte segä-
mini. Kase tüve pääl kasvav viil
peris mitut sorti puusiini, a nii
kik om kabjakujulise nagu iki
ariligu puuseene.

Et sissikannet tetä, tulli Lyl
sedä pässikuasja oolege uuri
ja tubliste nii mõtsan kävvä ku
kirjandust lugede. “Miule om
alati miildinu egäsugutse taime
ja eriti nii, millest miskit ääd
tetä saap. 2015. aastest pääle
käi mia egäsuguste taimetar-
ku man õpman ja sis ma akassi
esi kah ruuvma, kudas taimist
salve ja tinktuure tetä. Ma käisi
kah taimetarga Makko Mareti
koolitusel, kus kõneldi mustast
pässikust. Ja sis kõrrald Eesti
Rahvakultuuri Keskus koolitu-
se vaimse kultuuriperänduse
sissikannetest, mes om mõtsa-
ge seot, ja säält tekkusigi miul
mõte. Kooliteje kah soovitive
tetä musta pässiku korjamisest
ja tarvitemisest sissikanne. Selle
tüü mõte om sii, et inimese õpis
sedä väärt puusiint tundme,
mõistas tedä esi luudusest lõudä
ja julges tarvitte kah, ku vaja om,”
kõnel Ly.

Latsepõlvkodun es ole tal
endel pässikuge kokkuputmist,
a ku ta ülikoolin mõtsandust
õpp ja peräst sedä mõtskonna
inimestege kokku trehväs, sis sai
kasekäsna joba tuttavest. Muduki

sai täadust manu raamatidest
kah. Ku Ly akas taimi põhjali-
kumbelt uurma ja koolitusel kah
ärä käis, sis soovit ta küll ütele
sugulasele pässiku tõmmist ja
sai julgust manu sellest, ku su-
gulase tervis parembes läits.
“Selle uurmisetüü käigun kuulsi
mia pallu lugusit, kudas pässik
om aviten kõnelejet selle või tõi-
se ädä vastu. Esi ma tarvitte ende
tettu pässikujuuki ja tinktuuri
jõu saamises. Mia või kinnite
küll, et säändest väsimust sellest
aast miul enämp ei ole, ku enne.”

Esiki ku mõistat musta pässi-
ku mõtsan ärä tunda, ei ole
temä korjamine kuigi lihtne ja
sellege võip nii endele ku luu-
dusele viga tetä. “Kige tähtsamps
om sii, et enne ku läät tedä mõtsa
otsma, sis om vaja kik riigle
endele selges tetä. Vanast arvati,
et tedä võip puu külläst ärä võtta
pallalt puust kiilu või mõne roi-
kage. Metallist asja es või seene
vasta panna. Arvati, et sis kaop
temä ravivägi ärä. Sedä tasus
tänapäeväl kah tähele panna.
Pelläti, et ku minna kirvege puu
kallale, sis tiip sii kasepuule en-
dele kah viga.

Muduki ei või pässikut kor-
jate egält puult, nigu suure tii
veerest või surnuaidust või näi-
tuses puu külläst, mes kasvav
prügimäel. Korjatev puu peas
kasume iki puhtan luudusen.
Siin saap oma raviväe ju õhust ja
juurdege maa siist.

Korjamise man piap viil
vaateme, et puu ei oles kellegi
erämaa pääl. Sis om puu üten
seenege selle maaomanigu jagu
ja ilma luute sedä võtta ei või.

Tihtipääle kasvav pässik nõn-
da kõrgen, et säält ei saa tedä ku-
dagimuudu kätte. Sis ei tasu kah
uisapäisa puu otsa ronime akate.
Selle tarbes piap iki kõrralik va-
rustus oleme – redel või rakme.
“A ku sa selle pässiku mõtsast
levvät, sis tänä kindlaste mõtsa-
rahvast ja ku seene kätte saat, sis
täna puud kah,” panni Ly pässi-
kuuvilistele süäme pääle.

Joba om tekkunu mitmit



Pässiku saap kase külläst valla lüvvä puust kiilude. Seene mahasadamist oodap palajaje Laanemetsa Ly.
Pilt: Laanemetsa Ando

ettevõttit, kes teeve pässikust
pulberd, tõmmisist ja muid väe-
juuke-süüke. Kas neid massap
osta? Ly arvas, et kige paremp
om muduki esi korjat ja kuivatet
siin, millest saat esi leote kosu-
tevet juuki. “Kirjandusen ja in-
ternetin om peris pallu õpetusi,
kuis sedä esi kodun tetä. A kes
ei saa esi mõtsa minna, sii võis
iki osta valmis asja. Muduki
soovite ma iki säändest müüjat,
keda sa tunnet ja täät. Eriti ää,
ku tiiat kedägi, kedä om määne-
gi ravijuuk avitenu. Egäsuguste
ravitaime man om väige tähtis,
kunkottalt na korjatu om, kudas
kuivatet ja kudas valmis tettu.
Mida kodu lähempelt, sedä pa-
remp.”

Musta pässikut võip korja-
te kogu aig, a paremp om tedä
näta sis, ku puu om raagun ek
sügüesest kevädeni. Ja säänsel aal
om inimestel kah rohkemp aiga
mõtsan ringi kõndi. Vanast kor-
jati tedä talve mõtsatüüde tege-
mise aal. A mõtsa minti sis kah,
ku mõni ränk tõi joba majan
olli ja loodeti pässikust abi saia.

Kes taht selle väeseene kor-
jamisest ja tarvitemisest roh-
kemb täädä, otsku Eesti vaimse
kultuuriperänduse nimekirjast
vällä sissikanne pääliskirjage
”Musta pässiku ehk rahvakeeli
kasekäsna korjamine ja kasuta-
mine”.

Ilves Kristi



Ku pässik om kodu tuudu ja peenembes taotu, tulep tüki lämmese kujume panna.
Pilt: Laanemetsa Ly

Valmis sai mailma edimene mulgikiilne punklugu

**A nsambel Tabloited om
vällä andan uvve laadi
“Võõrad suled” ja säält pääl
om kah üits mulgikiilne lugu
pääliskirjage “Üle saa”, mida
laulap Tauli Anu. Tegijile en-
dilegi olli üllätuses, et sii om
mailma edimene mulgikiilne
punklugu.**

Luu autur Niineste Mart üteli, et
asi sai akatuse ütest muusikali-
sest uitmõttest, millest sai poole
tunnige lugu. Tekst sündüsi
kah puuljuhulikult. “Kigepäält

tullive sõna “üle saan” ja kuna
mu Sudiste küla Pilgu talu Sä-
revitest peri vanaemä tulli mi-
neve keväde eluge vällä ütest
suurest terviseädäst ja elli üle
viil üte oma mulgist sõbranna,
sis akas sii mõte mul põhän
liikma. Sedä enämb, et mu mul-
gist vanavanaesä olli kah maru
kange miis – ku jala enämb äste
kanda es taha, sis olli süüdi iki
kõrge ein, mitte tõntsi jala. Ja
temä tüdär ek miu vanaemä
om sama visa. Üitskõrd, ku jäl-
le olli jutus nänni tervist, sis ma

ütli oma emäle, et mulgi om
kuulikindla. Miule paist, et mu
vanaemä om ju nagu sii muin-
asjututegelane, kes surma egä
kõrd ärä pettä mõistap. Sedäsi
nii sõna mõne minutige valmis
saivegi.”

Peräst lask Niineste nii sõna
mulgi kiilde panna ja akas ots-
ma laulule õiget lauljet. Ta küsse
nõu mulgist muusiku Vabar-
na Sandra käest, kes üteli pikalt
mõtlemede, et Tauli Anu oles
õige laulje. Anul om küll ulka
mulgikiilne laule, a säänest

punklugu ei ole ta enne esiten.
Sellegipoolest akas mõte talle
kohe miildime. “Sii om siande
pungilik ja ää sõnumige lugu
ja raasike käip nigu miu ende
kohta kah. Tegelikult om miu
ende sihen kah sii punk tävveste
olemen ja egä ta es olegi miule
väige võõras laulda. Tagasiside
om kah ää ollu ja mia ole mõ-
nele inimesele iki üllätuse kah
sellege tennu,” kõnel Tauli Anu,
kelle arvaten sobive kik stiili ja
teemade murdekeelen laulmi-
ses. “Sedä elävemb sii kiil om ja

om ju tore, ku me ei kulle tedä
pallalt üte kandi päält.”

Valmis lugu lask Niineste
Mart kah oma kuulikindlale va-
naemäle, kes arvas, et sii iki üits
tümpsulugu om, a mulgi keele
tund nänn kohe ärä. “A kas ta
sai aru, et ma temä kulul äätaht-
likku nalla tei, sedä ta miule es
ütli,” kõnel laulu autur.

Kes taht sedä mailma edi-
mest mulgi punki oma kõrvage
kah kullele, levvüp laulu inter-
netist kätte.

Ilves Kristi

Instituut kuulut vällä tõise mulgikiilside laule võisteluse

Mulgi Kultuuri Instituut om vällä kuuluten tõise uute mulgikiilside laule võisteluse. Laule oodetes 31. augustini 2022.

Võisteluse mõte om saia uusi mulgikiilside laule, mida saas laulda Mulgi pidudel, laste perimus-päeval ja muudel omakultuuri pidudel. Tänu sellele saave Mulgimaa koori, ansamble, kapelli ja laulje uut omakiilset lauluvara. "Uute mulgikiilside laule võistelusege tahame tõmmate tähelepanu mulgi keele pääle ja näidate, et sedä võip ka nüidse aal tarvitte. Vaja om laule, mille sisu käis praegutse aage kokku. Kutsume üles tegeme viise uuvembile mulgikiilside luuletustele ja kirjuteme mulgi keelen," sellät Mulgi Kultuuri Instituudi juhateje Grenbergi Ave.

Võistelusele om oodet mulgikiilse esi tettu uvve laulu, mes

võive olla nii tänapäevätku perimusliku. Teema ja muusikastiili võip vabalt valide. Tore oles kuulda mulgikiilset räppi, rokki, punki, jatsu jt. Oodet om koorilaulu, lastelaulu, soololaulu, temaatilise laulu jne. Üits autur võip mitu laulu kah saata.

Ku laulu auturi ei mõista sõnu esi mulgi kiilde panna või om vaja üle kaia, et vigu sihen ei oles, avitep instituudi mulgi keele asjatundai laulu ümmer panna või parande. Egäl laulul piave kirjan oleme viis, sõna ja akordimärki või vällä kirjutet laverisaade. Muduki tulep laulu auturi(de) andme kah manu panna.

Et võistelusest osa võtta, tulep laul saata 31. augustis 2022 Mulgi Kultuuri Instituudile märgusõna all "Mulgi laul". Salvestuse võip saata e-posti aadressi pääle mki@mulgimaa.ee või postige Kulla Leerimaja, Mulgi vald, 69509 Viljandi maakond.

Saadet laulest valip viieliikmeline indajide kogu vällä kige parembe. Oktoobrekuul 2022 tulep Karksi-Nuia kultuurikeskuse konsert, kus võistelusele saadet laulu ette kandas. Säälsaman andas kätte auinna parembidele.

Mulgikiilside laule võistelus kuulutedes vällä üle aaste ja egä kõrd om lõpetuses konsert.

Edimene mulgikiilside laule võistelus olli 2020. aastel. Tänu sellele luudi 12 uut mulgikiilset laulu ja nii kanti ette ka lõpp-konsserdil. Kikki neid laule saap vaadete-kullete Mulgi Kultuuri Instituudi Youtube-kanali päält. Osa neist laulest om jõudan joba ka Mulgi pidule ja Mulgimaa kuure lauluvarasse.

Uuri täadust manu
mki@mulgimaa.ee või
kõliste 5885 7355.

YM

Lausele



Lugu julgest lambast

Lammas ütten paari tallege sei rahuliguld karjamaa pääl. Ütekõr-rage ast va võsavillem lepinkust vällä ja akas iilden lambakarja poole tuleme. Vana lammas näi sedä. Mes nüid tetä?

Armastus oma tallekside vastu and arale loomale nõnda pallu julgust, et ta mõne sammu karja siist vällä ast ja undile vastu seis. Ta põrut jalage vastu maad ja õigas ähvarden:

"Põrr, põrr, põksti!"

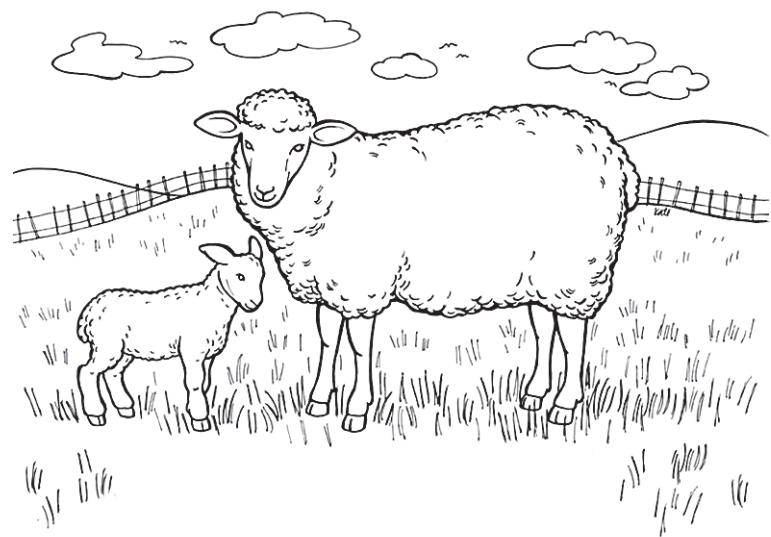
Eilä sei mia seitse unti, täembe kae kahessandet!"

Siaist lamba vahvust näten eitusi unt peris ärä, jätt karja rahule ja juusk mõtsa tagasi.

Esi mõtel: "No nüid om asi kogundi ull! Sedäviisi ei saa miu sugu enämb lambaliha summagi amba ala!"

Vanasõnagi ütlet: "Julge pää toidap, arg naha annap."

Eesti rahvajutt
Mulgi kiil: Ilves Kristi



Ruute sissi om ärä paetet 10 nime, millege maarahvas om märt-sikuud kutsun:

URBE-, ANGE-, ELME-, SÜÄ-, NÄLLÄ-, KEHVÄ-, KEVÄDE-, KEVÄDINE, LINNU- JA KASSIKUU.

Otsi vällä! Loe edes- ja tagaspidi, alt üles, ülevest alla ja viltu kah!

L	O	J	M	B	V	P	S	K	Ä
M	I	Ü	A	G	H	Ä	M	Ü	O
Õ	D	N	S	B	V	M	L	I	Ä
B	G	K	N	H	Õ	D	U	H	G
E	M	L	E	U	N	Ä	L	L	Ä
K	H	K	Ö	V	M	R	U	O	M
A	S	M	T	E	Ä	H	R	U	B
S	V	B	Ä	M	J	D	B	M	P
S	E	N	I	D	Ä	V	E	K	U
I	Ü	D	A	Õ	P	I	E	D	H

Sääjä sõna õigeste rivvi, sis saat üte vanasõna.

TA KÜSÜ TARKUS SÜVVÄ ANNAP SÜVVÄ EI.

Nalla kah

Naine läits puuti uut leiti ostma. Akas selgä pruuvma, a es mahu sissi.

Ta olli peris tujust ärä ja ost sis süäme rahustuses sokulaadi-koogi.

Mahtusi sissi.

Naine om mihele kõogilavva pääle kirja jättän: "Kassile ei ole vaja süvvä anda, ma joba andsi. Mari."

Allapoolle om manu kirjutet: "Naisele ei ole vaja musu anda, naabremiis joba and. Miisu."

Ullumajja tulep kamp toht-rit. Na näeve, et kik ullu om omale õnge tennu ja istuve nendede raanikausi veeren.

"Mes sa tiit siin?" küstas üte ullu käest.

"Kalu püünä."

"A mes sia siin tiit?" uurites tõise käest.

"Kalu püünä."

Sedäviisi vastave kik.

Jõutas viimätku ullu manu ja küstas temä käest: "Mes sia siin tiit? Püünät kah kalu või?"

"Ei püünä," kostap ull.

Tohtre arvave, et selle võip ullumajast vällä laske.

Ull õörup käse ja mõtlep omaette: "Egä ma ull ei ole, et kige parembe kalakoha neile vällä anna!"

Kanalaudan näitap kikas kanadele jaaanalinnumuna: "Ei, egä ma ei taha midägi alvaste üteld, mu kalli rovvade. Ma tahtsi pallalt näidate, kudas välämaal tüüd tetäs."

Pere om loomaaian.

Juku küsip esä käest: "Ku pias juhtume, et lövi meist kellegi ärä süüp, mes nummer bussige ma sis kodu saa?"

Juku om koolin. Kõneldes kanadest ja kuulmeister küsip laste käest: "Mes me kanadelt saame?"

Kik kisave läbisegi: "Liha! Muna!"

Sis küsip kuulmeister Juku käest: "Juku, kas siu vanaesäl om sängün padi?"

Juku: "Iki om!"

Õpeteje: "Ja mes me saame, ku padja katik lõikame?"

Juku: "Vanaesä käest kere pääle!"

Kaits kana kõnnive linnan tõine tõisel puul uulitset.

Üits õikap üle tii tõisele: "Kas sa tiat, kunkottal siin sii ülekaigurada om? Ma tahas tõisele poole saia."

"Mesjaos?" imestep tõine.

"Sia olet ju joba tõisel puul!"

Mulgi Kultuuri Instituudi välläanne Üitsainus Mulgimaa

Aalehe välläandmist toetev Eesti Ravakultuuri Keskuse Mulgimaa perimuskultuuri toetamise abinõu, Tõrva, Mulgi ja Viljandi vald.

Toimetus:

e-post: kristi@mulgimaa.ee

post: Mulgi Kultuuri Instituut, Leerimaja,

Kulla küla, Mulgi vald, 69509 Viljandimaa

toimendei: Kristi Ilves, tel 5344 8176

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.



Rahvaspordiüritustele tullakse suisa perede ja sõpruskondade kaupa. Foto: Ülav Neumann

POSITIIVNE

- Vähe enesetappe ja sellest mõtlemist.
- Varavastaste kuritegude vähesus.
- Noored ei kasuta liialt meelemärke.
- Liiklus- ja tööõnnetusi ei ole palju.
- Lastel ei ole kaugelearenenud nutisõltuvust.

NEGATIIVNE

- Naiste keskmine eluiga on madal.
- Hinnang enda tervisele on väga madal.
- Palju tulekahjusid ja hukkunuid.
- Hobitegevuste ja sporditegevuste halb kättesaadavus.
- Ei käida arsti juures ega uuringutel.

KUIDAS HOIDA OMA TERVIST?

Pööra tähelepanu oma keha seisukorrale – kehaline ja vaimne tervis on omavahel väga tugevalt seotud!

- Toitumine: Toit peaks olema mitmekesine, tervislik ja söögikorrad regulaarsed. Küsi tervisliku toitumise kohta oma ravimeeskonnast või loe lähemalt www.toitumine.ee lehelt.
- Uni: Seisa hea selle eest, et magaksid igal ööl vähemalt 8 tundi. Kui sul on raskusi magamajäämisega, uni on katkendlik või midagi muud häirib und, räägi sellest kindlasti oma ravimeeskonnas.
- Liikumine: Liikumine teeb tunduvalt paremaks, aitab kehakaalu kontrolli all hoida ja ennast rahulikumana tunda. Leia just endale sobiv viis liikuda vähemalt kaks tundi nädalas, 20 minutit päevas. Mida rohkem liikumist, seda parem.
- Hoia suhteid, see aitab parandada meeleolu, tunda end enesekindlamana ja kiirendab paranemist! Mis peamine – ära jää ükski!
- Suhted lähedastega: Head suhted perekonnas vähendavad pingeid ja loovad kodus rahuliku ja tasakaaluka õhkkonna. Seda on tervenemiseks hädasti tarvis. Seepärast arutage peresuhete üle ka oma ravimeeskonnaga.
- Sõbrad ja tuttavad: Pärast haigusepisoodi tuleb uuesti harjuda erinevate suhtlemisolukordadega ning värskendada suhteid sõpradega. See annab juurde enesekindlust ning tekitab paremat meeleolu.
- Ravimeeskond: Kasuta ära võimalusi, mida pakuvad ravimeeskonna liikmed, proovi teha nendega koostööd ja leida ühist keelt. Vestlustel saab arutada tekkinud raskuste üle ning küsida ära küsimused, mis seoses haigestumisega on tekkinud. Küsige täpsemalt ka oma haiguse kohta ning paluge viidata kohtadele, kust saab selle kohta teavet. Samuti saab ravimeeskonnaga arutada selle üle, milliste vahenditega ja mida tehes on võimalik kiiremini paraneda. Ravimeeskonna

spetsialistid on õppinud pikki aastaid, et osata ravida psüühikaprobleeme ning nende eesmärk on aidata sul paraneda.

- Võta elust osa! Osalemine tegevustes, kus on ka teisi inimesi, parandab taju ja annab lootust. Võimalusel liitu mõne tugigrupiga või osale päevakeskuste tegevuses. Vaata, kas sinu ümbruses on võimalusi vabatahtlikuks tööks: www.vabatahtlikud.ee, www.onnepank.ee. Kui tervis lubab, siis võiksid kindlasti käia tööl, koolis, võtta osa kursustest ja õppida midagi uut.
- Kui sul tekivad mustad mõtted, siis ära jäta neid enda teada, vaid räägi neist teistele!
- Treeni oma aju! Loe ajalehti, ajakirju, raamatuid, käi kinos, kontserdil ning muudel meeldivatel üritustel. Proovi leida tegevusi, mis on jõukohased ja meelikõitvad. Lisaks meeldivatele elamustele aitab see parandada tähelepanu, keskendumisvõimet, mälu ja meeleolu.
- Vähenda võimalusi haiguse uueks ägenemiseks! Ära tarvita alkoholi ega narkootikume. Alkoholi ja ravimite koos tarvitamine võib tekitada ebameeldivaid, hirmutavaid ja tervisele ohtlikke seisundeid. Ravimite mõju võib alkoholi mõjul tugevneda või väheneda. Narkootikumid võivad kergesti põhjustada haiguse ägenemist ning ka ravimite toime ei pruugi olla enam piisav.
- Lase ravimitel oma tööd teha. Ravimite võtmise annuseid ja sagedust tohib muuta kokkuleppel raviarstiga. Kui tekib mõte seda teha, tuleb kindlasti temaga nõu pidada. Kui ilmnevad ravimite ebameeldivad kõrvaltoimed, tasub selle üle kindlasti arutada, et leida sobivam lahendus. Kui sa ei võta ravimeid arsti määratud korra järgi, võib haigus ägeneda ning seisund halveneda. Iga uue ägenemise järel on paranemisprotsess aeganõudvam ning vaevalisem.

Valgamaal on beebide vaktsineerimine lastehaiguste vastu väga tagasihoidlik (mitte segi ajada koroonavaktsiiniga). Kui Eestis saab kuni 2-aastastest lastest vaktsineeritud 90,6% ja Hiiumaal koguni 98,1%, siis meil on see müstiliselt madal – 84,3%.

Täiskasvanute seas ei ole rasvumise numbrid sugugi paremad. Tervise Arengu Instituudi hinnangul on inimesed, kelle kehamassiindeks (KMI) on suurem kui 25, juba ülekaalulised. Valgamaal on selliseid inimesi 65%, kellest omakorda mehi 68 ja naised 61 protsenti. Eesti keskmised näitajad on meeste puhul 60 ja naiste puhul ainult 44. Eakate kaalust rääkides, siis selles osas on Valgamaa umbes Eesti keskmiste seas, sest 66% meie eakatest on ülekaalulised (Eesti keskmine 67%). Kõige saledamad inimesed elavad Põlvamaal ja seda nii laste kui ka täiskasvanute hulgas. Kusjuures on seal ka suitsetajate osakaal kõige väiksem Eestis.

On ka positiivset

Eks tervisest rääkides tuleb paratamatult tõdeda, et muresid on vahel rohkem kui rõõme, aga siiski tuleb leida ka positiivset asjades, millega võib rahul olla. Valgamaa puhul saame kindlasti olla rõõmsad selle üle, et on siiski ka tunnustust vajavaid kategooriaid, milles oleme Eesti parimad.

Kui Eestis on keskmiselt enesetappe 100 000 elaniku kohta 15,1 ja kõige kurvem number maakondade lõikes on suisa 23,1, siis Valgamaal on see kõigest 8,2. Samuti on meil tagasihoidlik kuni 16-aastaste laste kanepi tarvitamine, mis on ligemale kolm korda väiksem kui vabariigi keskmine.

Paremuse poole on läinud numbrid ka kuritegevuses. Kui veel aastakümne tagasi oli Valgamaa kuritegevus kasvutrendis, siis nüüd ollakse varavastaste kuritegude puhul pigem Eesti turvalisemate maakondade seas. Isikuvastaseid kuritegusid aga toimub selgelt liiga palju ehk keskmiselt üks juhtum aastas iga saja elaniku kohta. Õnneks liiklusõnnetusi toimub meil pigem vähem ning nendes kannatanute arv on madal. Ülivõimsalt on ka nendes kategooriates liidripositsioonil Hiiumaa, kus kuritegevus ja liiklusõnnetused praktiliselt puuduvad.

Heaolu seotud palgaga

Kuigi meelevaldne on ehk teha järeldusi, mis pretendeerivad absoluutsele tõele, siis heaolu kohapealt on paratamatult ilmselt seos olemas ka inimeste sissetulekuga. Kuna väiksem sissetulek raskendab vahel ka hea ja kvaliteetse toidu kättesaadavust (majanduslikult lubamist), siis võib see olla otseselt seotud ka tervise ja rasvumisega. Keskmise brutopalgaga puhul oleme viimaste

seas ja kaugel Eesti keskmisest. Siiski paistab lootuskiir, sest Valgamaa on üks kiiremas tempos palku kasvav maakond. Aga on ka kuhu kasvada, sest suhtelises vaesuses elab 29,3% valgamaalastest. Eesti parim number on 16,5% Harjumaal.

Aga paistab, et sissetulek ei ole siiski probleemiks, sest seda kulutatakse palju eluks mittevajalike kaupade peale, nagu näiteks sigaretid ja alkohol. Valgamaa on suitsetajate Meka ning pitsi samuti ei sülitata. Täiskasvanutest läidab pläru 30,9% maakonna elanikest. Väikseim number Eestis on aga kõigest 21. See on kurb statistika, sest väidetavalt rõõvib suitsetamine igal aastal eesti rahvalt kokku umbes 25 000 eluaastat. Alkoholisurmasid on Valgamaal 100 000 elaniku kohta aastas ligemale 60.

Meie maakonna elanike sõnul ei ole aga ka sporditegevused piisavalt kättesaadav ja vaid 41% peab neid heaks või väga heaks. Veel nukram number on hobitegevuses, kus häid sõnu jagub kõigest iga kolmanda inimese meelest. Natukene parem on seis kultuurisündmuste ja terviseradade puhul. Kultuur tuuakse tasele lähedale 54,9% arvates, liikumisraja aga koguni 64,2% inimeste hinnangul. Kuid ka need on kaugelt alla Eesti keskmist. Parimad võimalused kultuuri ja spordi valdkonnas ei asu aga meist samas sugugi kaugel - need on Tartumaal, kellele järgneb Harjumaal.

Tõrva tõuseb esile

Aga maakond on suur ja lai ning see jaguneb omakorda valdadeks. Eluga rahulolu silmas pidades on Tõrva nii Otepääst kui ka Valgast pika sammuga ees. Ja seda nii üldise elukeskonna, avalike alade, arengusuundade kui ka elanike kaasamisega. Ehk veidi kummalisel kombel on siinkohal kõige kriitilisem Otepää, kus näiteks elanike kaasamist peetakse väga madalaks. Samuti on tõrvakad väga positiivsed, vaatamaks tulevikku, sest üldist arengusuunda peab positiivseks koguni 64,4% tõrvakatest. Valgas on see number 38,8% ja Otepääl kõigest 33,1.

Kokkuvõttes võib öelda, et Valgamaa elanikud võiksid oluliselt rohkem oma tervise eest hoolt kanda ning läbi selle ka kauem elada. See parandab kindlasti ka heaolunäitajaid ning tõstab motiveeritust. Arvestades seda, et me oleme ühed Eesti suurimad põllukultuuride kasvatajad, on näiteks meie endi köögiviljade ja muu tervisliku toidukraami tarbimine alla riigi keskmise. Alkoholisurmade kurbadest numbritest rääkimata, mis on ligemale kolm korda suuremad kui Harjumaal ja Hiiumaal. Meil on, kuhu pürgida, ning positiivne statistika muudab ka Valgamaa atraktiivsemaks elukeskonnaks nii tervist, kultuuri kui ka turvalisust silmas pidades.

VABARIIGI SÜNNIPÄEVA SAI TÄHISTATUD UHKELT!

Eesti Vabariigi 104. aastapäeva pidustused pakkusid vallarahvale tegevust ja kultuurinaudinguid kahe päeva jooksul.

Pidustused algasid juba 23. veebruaril, kui toimus Härma Õõsuusk, mille käigus tublid suusatajad kogusid 291 suusakilomeetrit. Kui suusad jalast võetud, koguneti Tõrvaahju juurde, kus toimus meeleolukas Eesti hittidega disko DJ Kimmo eestvedamisel.

24. veebruari hommikul oli Veskijärvele kogunenud mõnikümmend kalameest kalapüügivõistlusele Tõrva Tirk 2022. Võidukarika viis koju Hanno Pärnaste.

Kell 10.30 toimus pidulik koosviibimine Vabadussõja ausamba juures. Kõne pidasid Tõrva vallavanem Maido Ruusmann, Helme üksikkompanii pealiku abi nooremleitnant Alari Kais ning Arnold Looga. Palve luges Arvo Lasting. Muusikalisi vahelisi esitas Tõrva tütarlastekoor Maie Kala juhendamisel ning pärjad asetasi Vabadussõja mälestusmärgi jalamile Tõrva vallavalitsus ja vallavolikogu, Kaitseliidu Helme üksikkompanii ja Naiskodukaitse Tõrva jaoskond, Tõrva noortevolikogu, Päästeamet ja EKRE osakond Tõrvas.

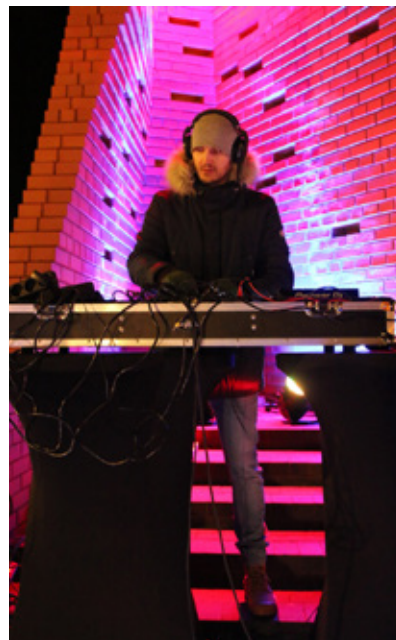
Seejärel toimus traditsiooniline Tõrva valla talvematk "Vabariigi terviseks!"

Keskpäeval said alguse perepäeva tegevused keskväljakul, mis algas Hõbeselg Gorilla ning JJ Street ja HOP tantsukooli esinemistega. Toredate tegevustega sisustasid kogu päeva Kaitseliit, Noored Kotkad, Kodutütred, Päästeamet, Punane Rist ja Tõrva Avatud Noortekeskus. Lustisõite sai teha saani ja hobuvankriga ning laste rõõmuks oli kohal ka Ranna Rantšo miniloomaaed.

Perepäeva kulminatsioon oli Nele-Liis Vaiksoo ja maestro Olav Ehala eestimeelne kontsert ning kõik said maitsta ka pidupäevavortit. Kaunite lilleseadetega ehtis ürituse pidulikuks Keskväljaku Lillesalong.

Fotod:

Egon Bogdanov, Ülav Neumann



TÕRVAS NÄITUS UURALI RAHVASTE PÜHAPAIKADEST

Tõrva linnaraamatukogus avatud näitus tutvustab Uurali rahvaste looduslikke pühapaiku ja nendega seotud kombetalitusi. Välja on pandud ülesvõtted soomlaste, saamide, vepslaste, karjalaste, isurite, liivlaste, komide, udmurtide, maride, ersade, merjalaste, handide, metsa-
neenetsite, setode ja eestlaste pühapaikadest.

Eestlased ja meie lähemad ning kaugemad hõimlased näevad looduses liitlast. Oleme pühapaikades loodust kaitsnud mäletamata aegadest peale. Pühad paigad omakorda on aidanud edasi kesta meie keelel, kultuuril ja inimestel.

Uurali rahvaste loodusmaastikud ulatuvad Saamimaa tundrarest Ungari pustadeni ning Siberi põlistaigast Läänemere noorte laidudeni. Samavõrra mitmekesine on meie pühapaikade asukoht ja vorm.

Näitusel välja pandud ülesvõtted on valitud Maavalla hiite kuvavõistlusele saadetud tööde hulgast.

Näituse panid kokku Tartu Ülikooli looduslike pühapaikade keskus ning Hiite Maja SA, tekstid koostas Ahto Kaasik. Teostas MTÜ Fenno-Ugria Asutus. Näitus jääb avatuks 31. märtsini.



TAAGEPERA RAAMATUKOGUS UUS NÄITUS

Taagepera raamatukogus on märtsikuu jooksul uudistamiseks Ahto Lobjakase rändnäitus “Maailma teine pool: pash-tuni maad”, mis kirjeldab tänases hetkes aktuaalset teematikat: sõda.

Ahto Lobjakas kirjutab näitusest nii: “Mul oli privileeg külastada Afga-nistani kuuel korral 2003 - 2007. Tegemist on nüüdseks meile kadu-nud ilmaga. Need pildid pärinevad aastatest 2007-2009. Enamus neist on tehtud Kandaharis, selle ümbrus-es ja teistes lõunapoolsetes, pash-tuni provintsidest. Täna võiksid pash-tuni maad olla samahästi Kuu teisel küljel. Aga isegi 10-15 aastat tagasi

asusid nad sealpool Lääne silma-piiri. Ainsad teised “läänlased” olid Kandaharis toona ameerika eriväe-lased ja üks poolmüütiline ameerika daam, kes elas kohaliku pealiku isik-liku kaitse all. Pashtunid on maailma üks külalislahkemaid rahvaid — kuid külalislahkuse pelk eeldamine võib kergesti lõppeda surmaga.”

Näitus jõudis majja koostöös MTÜ Mondoga.

Taagepera raamatukogu lahtiolekuajad:
E,T,N,R 11.00-17.00
K 13.00-19.00

LÕUNA-EESTI LIIGUB ÜHESKOOS EUROOPA KULTUURIPEALINNA TIITLIAASTA POOLE

Annela Laaneots,
Tartu 2024 Lõuna-Eesti koordinaator

Aasta tagasi jaanuarikuu lõpus sõlmisid 20 Lõuna-Eesti omavalitsust koostöölepingu Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 ettevalmistamiseks ja elluviimiseks. Aasta on möödunud erinevate ettevalmistustööde tähe all. Esimesi silmaga nähtavaid ja käega katsutavaid tulemusi saab näha juba õige pea.

Tänavu on kõige olulisemaks ülesandeks Lõuna-Eestis regionaalse taotlusvooru kaudu leida projektid ja nende eestvedajatega kokku leppida sündmused, mis esindavad Lõuna-Eestit Euroopa kultuuripealinna programmis. Samal ajal toimub ka Tartu linnas rahvusvaheliste projektide taotlusvoor.

Ettevalmistused regionaalse taotlusvooru jaoks algasid juba aasta tagasi. Vedasime neid koostöös regionaalse ekspertkomisjoniga, mis koosneb Lõuna-Eesti maakondlikest kultuurijuhtidest. Ühiselt töötasime välja regionaalse taotlusvooru protsessi ja tingimused, mis põhinevad kultuuripealinna loomingulisel kontseptsioonil “Ellujäämise kunstid”.

Laua oli 99 ideekavandit, mille pealt esitasid ideede eestvedajad tänavu jaanuarikuus juba valmis projektid. Nüüd oleme jõudnud sinna etappi, kus regionaalse ekspertkomisjoni, Tartu 2024 meeskonna ja loomenõukogu eestvedamisel toimub projektide hindamine. Suve alguseks on teada, millised projektid pürgivad programmi ehk saavad kutse produktiooni läbirääkimistele, kus SA Tartu 2024 ja projekti elluviija vahel kõik olulised detailid kokku lepatakse.

Enamik programmist selgub sel aastal

Samaaegselt regionaalse taotlusvooriga, mille kaudu selguvad sündmused, mis hakkavad toimuma kultuuripealinna aastal Lõuna-Eestis, toimub ka Tartu linna rahvusvaheliste sündmuste taotlusvoor. Koos projektidega, mis olid kirjeldatud Tartu 2024 poolt Euroopa kultuuripealinna konkursi kandidatuuriraamatus, on aasta lõpuks teada u 75% Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 programmi jõudvatest sündmustest.

Kuna möödunud aasta kulges paraku paljuski koroonaga seotud kitsenduste tähe all, siis vaatamata sellele, püüdsime teha Lõuna-Eestit omavalitsuste vahel võimalikult palju koostööd kultuuripealinna nimel. Seda nii omavalitsusjuhtide tasandil, kes moodustavad Tartu 2024 Omavalitsusjuhtide Foorumi, kui ka iganädalaselt maakondlike kultuurijuhtidega. Lisaks kohtume kaks korda kuus kõigi omavalitsuste kontaktisikutega, kes kultuuripealinna teemadel omavalitsustes järke hoiavad ja vajalikke teemasid eest veavad.

Kõige meeleolukam oli kindlasti omavalitsuste esindajate möödunud sügisene ühisvisiit Kaunasesse, et näha, milline on olukord paari kuu pärast algavas Euroopa kultuuripealinnas. Ka see aasta seame sammud Kaunasesse, et koguda inspiratsiooni ja nippe, kuidas 2024. aastat võimalikult hästi korraldada.

Huviline, hüppa paati

Selleks, et kõigil lõunaeestlastel oleks võimalik kultuuripealinna eesmärkide ja plaanidega tutvuda ja oma mõtteid jagada, osaleb Tartu 2024 tiim ka tänavu Lõuna-Eesti suursündmustel.

Põlva maakonda, tuleb käesoleval aastal ka kultuurikorraldajate teadmiste ja oskuste edendamiseks mõeldud Kultuurikompassi konverents. Möödunud aastal toimus see Võru maakonnas ja ülemöödunud aastal Viljandis. Uudisena on ka 14-19aastastel Lõuna-Eesti noortel võimalik tulla kultuuripealinna tiimi sündmuste korraldamise oskusi ja kogemusi omandama. Selle uue ettevõtmise nimi on Tartu 2024 Extended. Käesoleval aastal alustab programmi esimene lend, järgnevatel tulevad uued.

Loodame ja teeme tööd selle nimel, et Lõuna-Eestis toimuv, nii Euroopa kultuuripealinna ettevalmistused kui kõik muu eriline jõuaks paljude eestlasteni. Nii oli Eesti üks populaarsemaid telesaateid “Terevisioon” külas Lõuna-Eestis. Siit läks möödunud aasta lõpus ja käesoleva aasta alguses eetrisse kokku viis saadet, üks igast maakonnast. Samuti kandis Eesti Rahvusringhääling üle 22. jaanuaril Otepää Keskväljakul toimunud Tartu 2024 Otepää Talveõlaulupidu – menukat ja hoogsat kultuurisündmust, mis oli eelsoojenduseks kahe aasta pärast toimuvale Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 avatseremooniale.

UPRUSE TALU PIIMABUSS

oma kaubaga Tõrva linnas ja Helmes **esmaspäeviti ning neljapäeviti**

MÜÜME:
talupiima, kohupiima, hapukoort, sõira, taluvõid, grilljuustu ja kõvajuustu.

NB! PIIMA JA HAPUKOORE JAOKS VÕTA KAASA NÕU

Helmes, Maja 6 kell 16.35
Pokardi (neljapäev) kell 16.55
Alexela kõrval kell 17.00
Kevade Keskus ajavahemikus 17.10 – 17.30
Loosi 1 ja Loosi 3 vahel kell 17.30
Valga mnt. 64 kell Valga poolse otsa juures 17.45
Ehitaja 1 kell 17.50
Ehitaja 9 kell 17.55
Välja tn. 24b kell 18.00
Välja tn. 5 kell 18.05
Uus 28 (neljapäev) kell 18.05
Roosi 3 kell 18.10
Tartu mnt. 12 – 14 kell 18.15
Puiestee 2 (õpetajate maja) kell 18.15
Loomakliinik (neljapäev) kell 18.20
Kaarlimäe pood esmaspäeval kell 18.20 neljapäeval kell 18.30

TAAS KONKURSIRADADEL

Maie Kala

Iseenda otsimine ja leidmine muusikas. Otsinguterohke harjutamiste aeg.

Ja lõpuks avatud, sõnumiterohked helisillad kuulajani. Kõrgeima eesmärgina oma võimetekohasuse ja julguse proovilepanek konkurssidel, festivalidel.

Tv7 konkurss-saate „Laulumaa” kuues hooaeg alustus kevadel 2021 demovooruga, millest žürii valis välja 60 parimat. Sügisel jätkus konkurss televoorudega. 12 saadet, igas saates viis osalejat - žürii valikul pääses parim finaali. Finaali lindistus toimus 13. jaanuaril ja suur finaali ise linastus 12. veebruaril.

Finaaliks oli tarvis õppida uus laul, mille teemaks „sõprus”. Meie vallast jõudsid televoorudesse välja Rasmus Põhjala ja Sirelin Meltsas. Marijanne Põhjala aga jõudis välja koguni finaali, esitades seal Piret Laikre ja Marek Sadama laulu „Sõpradele”.

Eripreemia veenvuse eest

Peale kolme esikoha saaja märgiti ära iga esineja, millega ta kõige enam võlus ja silma paistis. Marijanne sai eripreemia „kõige veenvama esituse eest”. Muideks Marijannel on see juba kolmas „Laulumaa” finaali jõudmine. Kolm aastat tagasi oli ka Sirelin finaalis, saavutades III koha.

Tänavusse žüriisse kuulusid Helen Lokuta, Marek Sadam ja Rebecca Kontus.

Lauljaid saatis ansambel koosseisus- Tõnis Teras, Marek Talts,



Marijanne Põhjala "Laulumaa" finaalis.

MIKS TEILE MEELDIB MULGI LÕÕRIKE?

Sirelin Meltsas (osalenud kahel korral):

„Kohal on alati toetav ja tore rahvas. Saal on väga hubane. Ülihead mikrofoniid. Alati tunnustatakse ja tänatakse kõiki esinejaid, juhendajaid, žüriid ning ka korraldajaid. Ma pole kunagi sellelt konkursilt mossis tujuga lahkunud...”

Marilyn Hindre (osalenud kahel korral):

„Seekord väga hea korraldus. Vastuvõtt oli soe ja mikrofoniid head. Peale konkurssi on tore saada žürii liikmetelt kirjalikku tagasisidet esituse kohta.”



Laululapsed koos juhendaja ja žürii liikme Anu Tauliga Mulgi Lõõrikesel.

Toomas Rull ja Tõnu Laikre.

Peaproductsent Piret Laikre on hea juhina vorminud „Laulumaast” kvaliteetkonkursi. Ülim heasoovlikkus, sõbralikkus, hoolivus seob ühtseks pereks nii konkureerivad lauljad, lapsevanemad, õpetajad, ürituse korraldusmeeskonna kui TV7 töötajad.

„Mulgi Lõõrike”

Avatud konkurss Mulgimaa noortele lauljatele eri vanuseastmetes toimus juba kolmandat korda Karksi-Nuia kultuurikeskuses.

Ka selle konkursi esimene voor on demovoor, kust edasipääsu saavad žürii valikul parimad. Teises voorus ehk avalikul kontserdil valib žürii välja iga vanuserühma kolm parimat, keda auhinnatakse eripremiatega ning välja antakse ka *grand prix* peapreemia.

Tõrva Muusikakooli solistidest osalesid Rasmus Rosenberg - eripreemia, Marijanne Põhjala - eripreemia, Marilyn Hindre - eripreemia ja Sirelin Meltsas - tänukiri. Kõiki lauljaid saatis klaveril oma õpetaja.

Juba teist aastat toimus eraldi konkurss mulgikeelsete lauludega. *Grand prix* omistati 7-aastasele Marta-Liisa Reinbachile, kes osales nii tava kui mulgikeelse laulu kategoorias.

Žüriisse kuulusid Sirje Medell, Anu Taul ja Ain Agan. Projektijuhiks (diplomitööna) seekord Viljandi Kultuurikolledži üliõpilane, meie kodulinnast pärit Anni Heinaru. Kiidusõnad väga hea, ladusa korralduse eest.

Järge on ootamas aga juba Tõrva „Tähtede lava” 19. märtsil kell 12.00 Tõrva Kirik-Kammersaalis.

TÕRVA NOORED MUUSIKUD MUSITSEERISID OTEPÄÄL

Thea Leitmaa, Tõrva Muusikakooli direktor

Veebruari keskpaigas toimus Otepää muusikakoolis traditsiooniline Anu Kase nimeline ansambli muusika päev, kus osalesid erinevad ansamblikoosseisud kaheksast Lõuna-Eesti muusikakoolist. Päev täis kaunist muusikat, rõõmu ja uusi kohtumisi.

Ansamblipäeva eesmärk on ansambli mängu propageerimine ja piirkonna muusikakoolide ning nendes õppivate laste vaheliste sidemete elavdamine ja õpilaste esinemisvõimaluste pakkumine. Tegemist on väga erilise kontserdiformaadiga. Igal koolil on oma nägu ning erinevate muusikaliste maitsetega juhendajad. Kontserdil sai kuulda väga erinevates stiilides muusikat ja üsna ebatavalisi koosseise (bassklarnet, klaver ja harf), mis tegi kogu kontserdi kuulajatele eriti nauditavaks. Iga ansambel esitas kava pikkusega kuni 10 minutit.

Tõrva muusikakoolist osales kontserdil osa 4 ansamblit: duo altsaksofon ja klaver - Kaisa Timpson ja Egle Udras; trompetiansambel - Anneli Heletuli, Kristjan Mölder ja õp B. Langel; trompeti-trombooniansambel - Anneli Heletuli, Kristjan Mölder ja Rico Pärn; metsasarve-trombooni duo klaveriga - Uku Lelle ja Aksel Otsing, klaveril õp Bert Langel.

Ansambleid juhendasid õpetajad Jana Vagula, Anton Kogan, Bert Langel.

Kõik esinejad nautisid pillimängu ja andsid endast parima. Iga esinemine annab noortele muusikutele juurde kogemusi ja loob uusi toredaid elamusi koostöös teiste muusikutega.

Kuna üritusi on viimasel aastal palju ära jäänud, oli õpilastel suur rõõm taas publikule mängida. Ansambli mäng on tore ka seetõttu,



Fotol vasakult: Anneli Heletuli, Rico Pärn, Kristjan Mölder, Kaisa Timpson, Egle Udras, õp Jana Vagula, õp Anton Kogan, Aksel Otseig, Uku Lelle, õp. Bert Langel. Foto: Valju Aloel

et laval ollakse mitmekesi – nii on julgem esineda. Samuti oli tore kuulata, milliseid lugusid teised muusikakoolid mängivad. Päev oli küll pikk, kuid selles oli palju

põnevat kuulamist ja kohtumisi tuttavate muusikutega. Iga kontserdi kuulaja leidis esinejate hulgast oma lemmikansambli, kelle esitatud muusikanumbreid eriliselt nautis.

Õpetajad said taas suhelda oma kolleegidega teistest piirkonna muusikakoolidest ning omavahel mõtteid ning arvamusi jagada.

Heatahtlik žürii koosseisus: helilooja, muusik ja muusikapedagoog Tauno Aints, muusikateadlane, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia õppedirektor ja Otepää muusikakooli vilistlane Kadri Steinbach ja Otepää muusikakooli direktor Helen Kirs, jagas kontserdi lõpus suuliselt innustavat tagasisidet iga osaleva ansambli kohta. Kõigile jätkus tunnustavaid sõnu.

Aitäh Otepää muusikakoolile sooja vastuvõtu ja hästi õnnestunud ürituse korraldamise eest!

Tõrva noored muusikud ootavad uusi väljakutseid, et taas publikule oma oskusi näidata.

TEATRITEGEVUS ANNAB JULGUST JA KUSTUMATUID MÄLESTUSI

Romet Piller

Märts kannab mitmeid tähendusi: kes tähistab sellega kevade saabumist, kes tähistab emakeelepäeva, teatrirahvale on märts aga aasta tähtsaim kuu - teatrikuu. Märtsi lõpul tähistatakse rahvusvahelist teatripäeva ja jagatakse kätte teatriauhinnaid, harrastajatele on märts kuu, mil saaki koristada, sest valmivad uued lavastused.

Teatrist on alati lugu peetud

Pikaaegne kooliteatri juhendaja Eve Valliste meenutab, et suurimad teatritegijad meie piirkonnas on olnud Helmi Suuder, kes tegi näiteringi lastele nii koolis kui ka kultuurimajas. Koolis tegi suurejoonelisi lavastusi, millesse oli kaasatud terve koolipere, Arnold Jakobson. Dekoratsioonide ja kostüümide tegemine jagati omavahel ära ja kõigil oli oma osa.

Muusikalise poole pealt tegutses meie piirkonnas Heldur Vatsel, kelle eestvedamisel hakati lavastama muusikale. Hiljem hakkas teatrielu vedama Salme Sepp, kes lavastas erinevat materjali luulekavadest estraadini. Sepp dramatiseeris ja kirjutas tekstid ise või kohendas need trupile sobivaks. Pikka aega juhendas Tõrva näiteringi Kiira Soovares, kes oli kohusetundlik, täpne ja detailitruu ning lavastas palju ka kohaliku kirjamehe Vello Jaska näiden-deid. Eve Valliste hinnangul oli üks tema suuremaid lavastusi Tantsumäel etendunud „Kosjasõit”. Kooliteatrit tegi vanemate õpilastega õpetaja Laine Tangsoo, kes kirjutas kõik näitemängud trupile ise, väiksemaid õpilasi juhendas üle 20 aasta Eve Valliste.

Tõrva Tilgad on valmis huumorit pakkuma

Praegusel ajal tegutsevad Tõrvas estraaditrupp Tõrva Tilgad ja noorteteater Hingevärvid. Estraaditruupi eestvedaja Valdeko Kalamees sõnas, et hetkel tegutsetakse võimaluste piires, viimaste aastate koroonapiirangud on jätnud oma jälje ja mõjutanud tegevust. Osa näitlejaid on erinevatel põhjustel tegevusest loobunud, kuid seevastu on trupiga liitunud uusi andekaid näitlejaid. Teatrikuuks on valmis saadud pooleteisttunnine estraadikava, millega saab anda eraldiseisva etenduse või esineda tantsuõhtul ansambli vaheaegadel. Esinemiseks otsitakse aktiivselt võimalusi, sest üks needki võimalused on kokku

kuivanud ja tuleb vanad kontaktid üles soojendada. Seega on kõik pakkumised oodatud ja mõnus annus huumorit ootab lava ja publikut. Kes aga ise huumorit teha tahab ja tilkade tegevusega kaasa lüüa, tasub ühendust võtta mõne praeguse näitlejaga või pöörduda otse eestvedaja Valdeko poole, kindlasti leitakse sobiv osa ja kõik soovijad võetakse rõõmuga vastu.

Hingevärvid näitavad uut ja vana

Noorteteater Hingevärvid on tegevuses keskendunud lavastustele, mis on mõnes mõttes ühiskonnakriitilised või pööravad tähelepanu mõnele murekohale. Noorteteatri tegevust alustanud Külli Alumäe meenutab, et soovis teha midagi teistsugust ja omanäolist, mida piirkonnas varem tehtud ei olnud, ja seega alustati improetenduste andmisega.

Sel hooajal on Hingevärvidel valmimas kaks lavastust, mida loodetavasti juba õige pea näha saab. Kuna möödunud koroonarohked hooajad ei ole andnud piisavalt võimalusi esinemisteks, pakutakse publikule teatrikuul ka nutisõltuvusest rääkivat lavastust „Kontakt”.

Uute lavastustena on valmimas armastuse erinevaid tähendusi mõtestav lavastus „Love is in the air” ja lõbus komöödia väiksematele „Vapper keefir”, mille on kirjutanud Andrus Kivirähk.

Rõõmu valmistab osalejate suur arv ja huvi teatritegemise vastu, mis ei ole vahepealsete piirangutega kadunud, pigem on kogutud uut hoogu, et veelgi võimsamalt jätkata. Kel on huvi Hingevärvide tegevuse vastu, peaksid julgelt pöörduma juhendaja Romet Pilleri poole.

Teatrist saab hindamatuid kogemusi

Tilkade eestvedaja Valdeko Kalamees ütleb, et teatrit tehes saab erinevaid elamusi, mida mujalt ei saa. Eredaimat mälestust on Valdeko sõnul raske välja tuua, kuid meenutab Salme Sepa lavastatud Kitzbergi lavastust. „Alustasin koos rühmaga tantsijana, hiljem lisati jutustaja roll, kus pidin ütlema etenduse alguses ja lõpus paar lauset. Viimases etenduses pidin mängima ka juhmi perepoega, kellele käiakse pruuti kauplemas. Teised rollid jäid ka - seega vahetasin iga natukese aja tagant lava taga kostüüme. Veel on



Tõrva Tilgad esitamas šketsi.



Stseen Hingevärvide lavastusest „Kontakt”.



Etenduse „Charley tädi” trupp esietenduse järgselt.

tore mälestus Eve Valliste lavastatud „Koduhanest”. Pidin mängima kahte rolli: vana teenijanna ja vorstivabrikanti. Esimene etendus oli Riidajas - teatrite ülevaatusel. Tulin etenduse alguses teenijannana sisse, selg saali poole. Kui ringi pöörasin, siis saalis käis läbi suur naeruturtsatus.“

Tõrva noortevolikogu esinaine Roosi Rahnu ütleb, et on kooliteatrist saanud kuhjaga enesekindlust ning seeläbi on kasvanud ka huvi teatri vastu. Meeldejäävaimaks mälestuseks peab Roosi „Kontakti” esietendust: „Eriti hästi on meelde jäänud hetk, kui läksime kummarduse jaoks lava

äärele ja hoidsime käest kinni, samal ajal ainuke mõte peas, et tegime ära!”

Hingevärvides kaasa lööv Mirtel Niinemets arvab, et kooliteatrist saab meeletult võimalusi, mida mujalt ei saa. Eredaim mälestus on Mirteli jaoks kooliteatrite festivalilt: „Mul oli etenduses neli sõna ja kui oli tunnus-tamine, tuli suure üllatusena, et ma sain eripreemia. Mulle jäi see ka väga meelde, kui oli pildistamine ja žürii liige Karl Robert Saaremäe tõstis minu pildi ajal oma rusika üles ja karjus: „JAA”, kuna need olid mu neli sõna. Nagu Romet siis ütles: „Ei ole suuri ja väikesi rolle, on vaid suured

ja väikesed näitlejad.”

Lavakunstikoolis õppiv Hardo Adamson ütleb, et sai kooliteatrist julgust ja kindlustunnet laval viibimiseks. Ära ei saa unustada ka sõpru ja mis peamine, Hardo leidis elukutse, mida väga naudib. Hardo meenutab seika 2007. aasta teatريفestivalilt Orissaarest, kus mängis lavastuses „Vikerkaar” härra Tuult. „Festival kestis kaks päeva ning esimese päeva õhtul läksime koos klassivenna Karl-Sanderiga poodi ning ostime neli pudelit lastešampust. Tundus ju väga tuus värk! Igatahes juhtus nii, et keset ööd lendas ühe pudeli kork pealt ära, mis loomulikult ajas kõik teised ka üles. Eks me saime natuke pahan-dada õpetaja Valliste käest, et mis me kaanime seda šampust ja nüüd on kõik ärkvel ning homme on meil ju esineda vaja. Aga tagantjärele mõel-des oli see ikka väga naljakas hetk!”

Pikalt harrastusteatris kaasa löönud Heli Holm peab teatritegemist oluliseks. Ise on ta saanud teatri kaudu uusi tutvavaid, kuid näitlemine on tekitanud ka vastakaid emotsioone, sest enne esinemist on alati närv, et kas sõnad on meeles, samas on mängulust nii etenduse ajal kui ka lõppedes suur ja annab energiat. Eredaimaks mälestuseks peab Heli Saale Markvaldi lavastatud „Rändlinde”, mis oli paljudele laval esimeseks kogemuseks. Selles lavastuses tegi meeldejääva rolli Aino Orgse, rahvast oli saalis palju, energia positiivne ja kandus saalist lavale.

Kõik teatrit tegema

Kooli- või harrastusteatriga kokku puutunud inimesed kinnitavad ühest suust, et teatritegemine on vajalik ja oluline. Praegu kooliteatris kaasa löövad Mirtel ja Roosi toovad välja, et sedasi saab treenida oma häält, saab enesekindlust ja uusi sõpru. Roosi lisas, et tegevuste kaudu õpid palju ka enda kohta.

Valdeko Kalamees arvab, et teater arendab, lõõgastab ja annab head vaheldust tavatööle. Juhendajad Külli Alumäe ja Eve Valliste leiavad, et inimesed, kes teevad teatrit, mõistavad paremini, et elu võib olla väga kirju. Valliste sõnul annab teatritegemine oskusi esinemiseks, sest inimene peab õppima laval olema sedasi, et tunneks end hästi. Hardo Adamson sõnul annab teatritegevus mälestusi ja kogemusi kogu eluks!

Ilusat teatrikuud!

NAISKANGELANE SALME ILMET ON UNUSTAMATU

Vello Jaska

Naiskodukaitse Tõrva jaoskonna naiskodukaitsjad, kodutütred ja noorkotkad kõndisid, põlevad küünlad ja lillevanik käes, Helme kalmistu märtsipäikesest sädeleval lumel legendaarse naiskangelase Salme Ilmeti viimse puhkepaiga juurde, et temale igavest austust avaldada.

Salme Melanie Berkmann, eestindatuna Salme Ilmet, sündis 10. märtsil 1896. aastal Leebiku lähisel Koosi talus pere teise tütrena. Kokku kasvas perekonnas seitse last ja talu oli hästi jõukas - piirkonna edukamaid. Talul oli suur õunaaed, koorejaam ja korrasstatud põllud. Pere võttis aktiivselt osa maarahva liikumistest. Osaleti põllumajandusnäitustel, kust saadi aurasid ja diplomeid. Salme sai tolle aja kohta korraliku hariduse. Ta õppis kohalikus Leebiku vallakoolis ja Helme kihelkonnakoolis. Koosi põlis-talu omanikud Tiina ja Karl panid suurt rõhku isamaalisele kasvatusel ja samas vaimus kasvasid ka oma lapsed. Usuti, et Eesti saab ükskord vabaks ja iseseisvaks ja selle nimel elati.

Kui 24. veebruaril 1918 kuulutati välja Eesti Vabariik, sai Koosi talu Leebikus keskseks kohaks, kuhu ümbruskonna rahvas tuli kokku omariikluse rajamise võimalusi arutama. Koosil oli olnud kasakate väeüksus, mis Saksa okupatsioonivägede saabumisel lahkus, jättes pere-mehele maha hulgalt püsse ning padruneid. See andam osutus väga vajalikuks esimese kohaliku kait-



Austusavaldus Salme Ilmetile. Foto: Vello Jaska

sesalga organiseerimisel, et võidelda punaste röövullutajate vastu. Siit algas Salme Ilmeti võitlustee, mis esialgu piirdus luuretegevusega, määramaks kindlaks vaenlase jõude ning tegevusplaane.

Salmele tehti ülesandeks minna luurele Tõrva enamlaste staapi. Teel märkas ta ühele postile löödud plakati, millele oli kirjutatud tema enese surmaotsus. Tema nime järel seisis surmamõistetute kirjas ka tema isa, vend ja mõnede teiste talupidajate nimed. Salme ei lasknud ennast häirida, vaid jätkas teed ning tõi oma eluga riskides vajalikud andmed ära. Tõrva ja selle ümbruskonna rindel käisid verised lahingud. Ilmetil tuli

luurajatöö kõrval olla ka sanitariks. Haavatute sidumisega ning nende lahinguväljadelt ära toomisega näitas ta üles erakordset vaprust ja kindlameelsust.

Vabadusrist anti Salme Ilmetile pöördelistes Eesti Vabadussõja lahingutes Landeswehri vastu üles näidatud vaprust eest. Ta kandis seljas lahinguväljalt üle jõe ohutusse kohta haavatud vabadusvõitlejaid, kuni sai ka ise haavata. Kuid sellest hoolimata jätkas ta veritsevates haavades vaevlevate vabadusvõitlejate päästmist. Salme Ilmet lahkus maisest elust 5. augustil 1979. aastal. Legendaarne Salme Ilmet oli tõeline eestlane ja sellisena teda ka mäletatakse.

OSTAME PÕLLU - JA METSAMAAD

OLEME SUURIM ERAMAA OMANIK VALGAMAAL JA TEGUTSENUD ÜLE 25 AASTA!

ANTS ERIK | ☎ **50 91 575**

METSATERVENDUSE.EE

KALAMAJAKAS RATASTEL

VÄRSKE KALA JA MEREANNID SINU KODUKANDIS OTSE PÄRNUST

IGAL NELJAPÄEVAL!

TÕRVA 10:10 - 11:10
KESKVÄLJAKU PARKLA ÄÄRES

HUMMULI 9:50 - 10:05
COOP PARKLAS

VÕI TEE ETTETELLIMUS E-POEST NING TOOME SINU KAUBA MEIE PEATUSPUNKTI!

KALAMAJAKAS.EE ☎ **+372 5697 9340** /8.00-16.00/

COMBIWOOD

Valgamaal asuv puitliiste valmistav ettevõte Combiwood OÜ otsib enda meeskonda

PUITLIISTUDE PARANDAJAT

Combiwood OÜ on eestimaisel kapitalil põhinev moodne puidutööstus, mille põhitegevus on värvitud puitliistude tootmine. Tõrva vallas asuvas kaasaegses tehases töötab üle 150 töötaja.

Ettevõtte pakub:

- väljaõpet kohapeal
- tasustamist tükitöö alusel
- tööd E-R kahes vahetuses (6:00-14:30 / 14:30-23:00)
- transpordi võimalust Valga linnast töökohale ja tagasi

Töökoht: Möldre küla, Tõrva vald, Valgamaa

Kandideerimiseks saada oma CV aadressile **mikko@combiwood.ee**. Lisainfo telefonil 5198 3360.

ENNETA KONFLIKTE HOONETES PESITSEVATE LINDUDEGA

Linnud hakkavad varsti valima neile sobivaid pesitsuspaiku. Kesk-konnaamet soovib majaomanikel ja korteri-ühistutel kontrollida üle ning vajadusel takistada lindude ligipääs võimalike pesaehituskohadele hoonetes.

Sigimisperiood on looduses kõige olulisem ja tundlikum aeg. Lindude ja ka teiste loomade häirimine sellel ajal on ebaeetiline ning seadusega keelatud.

Paljud asulates elavad linnuliigid on inimkaaslejad, kelle pesitsuspaigad on seotud hoonetega. Näiteks hakid võivad ehitada oma pesa ventilatsioonisüsteemidesse, varblased või kärbsenäpid maja voodri vahele. Tuvid pesitsevad sageli hoonete karniisidel, kajakad aga katustel.

Asulates pesitsevate lindude elu on huvitav jälgida. Samas on Kesk-konnaamet saanud igal aastal

teateid kajakatest ja varestest, kes ründavad oma poegade kaitseks inimesi. „Samuti võib inimesi häirida, kui pesapojad roojavad pesa lähiümbrust või juba varahommikul lärmakalt toitu manguvad. Sellised probleemid tabavad majaomanikke mais või juunis. Kui soovite neid ennetada, on õige tegutseda just praegu, enne peamise pesitsushooaja algust,“ sõnas Kesk-konnaameti looduskaitse peaspetsialist Tõnu Talvi.

Paljusid liike meelitab inimeste lähedusse pesitsema lihtsasti kättesaadav toit. „Lihtsad toitumisvõimalused suurendavad oluliselt näiteks vareste, hakkide ja kajakate arvukust ja pesitsemise tõenäosust inimese lähedal. Seetõttu on mõistlik vältida lindudele lihtsaid toidu leidmise võimalusi meie kodude juures –

linnalinde mitte toita, katta kompostihunnikud ning kasutada suletud prügikaste,“ mõõnis Tõnu Talvi.

Praktilisi nõuandeid:

- Kata võrguga või paranda võimalikud avaused ja augud räästaalustes ning mujal.
- Hoiu oma katused risust ja muust võimalikust pesamaterjalist puhtad. Lamekatusel ja rõdul ära hoiu tarbetuid esemeid.
- Vajadusel kasuta sobivaid peletusvahendeid, näiteks röövlinnu kujutisi, ridva otsas hõljuvaid tuulelohesid, silma meenutavaid palle vms.
- Paigalda ümbrusesse sobivatesse kohtadesse pesakaste. Vaata Eesti Ornitoloogiaühingu juhised.

KIRIKU LEER TOOB MEILE RAHU

ARVO LASTING

Kiriku ajaloo algusest peale pakub Jumal meile siin oma õnnistust pühades talitustes. Need pühad talitused on meile väga vajalikud ja toimuvad oma kindla korra järgi. Need kannavad meid meie elus jõuliselt. Pühades talitustes annab Jumala õnnistus oma ülimat rahu meile, meie hinge, meie ellu, annab rahu meie tervisele ja kehale. Sellise püha õnnistuse ja rahu vastu võtmiseks vajame meiegi rahulikult aega ja keskendumist pühale hetkele ilma kiirustamata.

Kiriklikke õnnistus- ja pühitustalitusi on üsna palju. Kindlasti kuulub nende hulka kodu õnnistamine, aga ka töö, ettevõtete, rajatiste, põllumajanduse õnnistamine ja muud talitused. Ja muidugi on tuntud inimest pühitsevad talitused nagu ristimine ja leeritalitus, abielu laulatus ja viimaks kristlik matuse talitus.

Luterlikus kirikus ristime lapsi, kui vanemad seda soovivad, kui

mõlemad vanemad on sellega nõus ja kui vähemalt üks vanematest on korralikult luterliku kiriku liige. Lapsele püütakse leida harilikult 1-3 ristivanemat, kes peavad olema samuti korralikult luterliku kiriku liikmed. Kui oleme kasvanud suureks või jõudnud elada kaua, aga me pole ristitud, siis saame ikka sündida pühas vees Jumala lapseks, kui me vaid soovime. Aga ristimise järgselt eeldame, et me ei soovi lahkuda Jumala õnnistusest, vaid soovime seda leida ja kinnitada leeritalituses.

Leeritalitus tähendab rahulikku ja teadlikku Jumala õnnistuse vastu võttu, niivõrd kuivõrd suudame Jumala riigi asju taibata. Me võtame aega leeriajaks, leerikursuseks ja planeerime seda aegsasti. Sest ükskord võib meil tulla soov ristida oma lapsi, minna ristivanemaks armsale naabri või sugulase lapsele või tuleb soov kiriklikuks laulatuks. Siis peame olema leeris käinud

– võimalikult rahulikult.

Kiriklikud talitused ning usk ja palve kannavad ja õnnistavad meid rõõmus ja vaevas. Mõõdapääsmatu on meil kord tunnistada surmaväsimust iseenda juures ning oma kaastlaste juures. Iga kallis lähedane ja sõber peab kord minema lahkumisele.

Jumala õnnistus ja rahu kannab meid sellelgi puhul kindlalt ja jõuliselt, aga me mõistame ja tunneme seda selgelt siis, kui oleme Tema hoidmist otsinud sageli, alati. Me näeme siis rahulikult Tema valgust, võime seda tähele panna keskendunult, kiirustamata.

Me vajame Jumala õnnistust ja rahu kiriklikest talitustest ning vajame rahulikult aega Tema õnnistuse vastuvõtmiseks.



TEATED

- HELME KIRIKUS jumalateenistused pühapäeviti kell 11.
- Suur neljapäev 14. apr kl 18.
- Suur reede, 15. apr kl 11, Tõrva lauluseltsi naiskoor.
- Ülestõusmispuha, 17. apr kl 11.
- LEERIAEG algab P, 10. aprillist kl 11. Leeritunnid toimuvad kokkuleppelistel aegadel, ilmselt üle nädala pühapäeviti. Leeripüha juulikuus.
- Kirik avatud K ja N kl 10-13. Norra riiete annetuspunkti. Eriti palju on laste riideid.
- TAAGEPERA KIRIKUS jumalateenistused 10. ja 17. aprillil kl 14.
- TÕRVA MISJONIMAJAS jumalateenistused pühapäeviti kell 15. Pühapäevakool kaks korda kuus. Palvused esmaspäeviti kl 11.

KÜTTEKOLDED ja KORSTNAD KORDA!

Tellige varakult kütteseadmete puhastus ja remonttööd!



Valga Tuletõrjeühing

- Korstnapühkimisteenus tolmuimejaga
- Pottsepatööd (korstnad, pliigid, ahjud jne)
- Kortermajade ventilatsioonisüsteemi puhastamine
- Tulekustutite ja suitsuandurite kontroll, hooldus, müük

Valga, Puistee 2, E-R 8-17
Tel 5333 5233, 766 1009 ja 521 0357
valga.tuletõrje@gmail.com

EESTI MAAOKSJON

Korraldame oksjoneid metsale, raieõigusele ja põllumaale
www.eestimaaoksjon.ee
5099636



FOREST RESERVES

OSTAME METSAKINNISTUID, KASVAVA METSA RAIEÕIGUST, PÕLLUMAAD KOOS METSAGA

+372 515 6858
info@forestreserves.ee
www.maa.ee

01.02.2022 - 01.04.2022
HAJAASUSTUS PROGRAMMI
TAOTLUSVOOR



Täpsem info hajaasustuse programmi kohta kohalikust omavalitsusest!

www.miridon.ee | tel. +372 5066 775 või +372 7362 633
miridon@miridon.ee | Rehepapi tee 31, Kambja vald, Tartumaa

MIRIDON
veetöötlusseadmed

- Veeanalüüside teostamine
- Filterseadmete valik
- Filterseadme paigaldus
- Survetõste seadmete paigaldus

Vanametalli KOKKUOST
ALATI HEAD HINNAD
5198 1222
PETSERI 38A, VALGA
www.tolmets.ee

Metsakeskus.ee
Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha. Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetada piiranguvööndis.
Tel: 56 111 900



Müün kuivi küttepuid!
50 cm, 50 €/rm.
Vajalik enda transport.
Telefon: 52 90955

Saekettide valmistamine, teritamine ja parandamine. Hüdروvoolikute valmistamine. Hüdromar OÜ tel. 56294013.

Meie tunneme kohalikku kinnisvaraturgu ja oskame väärtustada sinu vara!

Arle Leht
hindaja, maakler
5559 5846
arle.leht@pindi.ee

Anna Prannitsuk
maakler
5694 9719
anna.prannitsuk@pindi.ee

Hans Heinjärv
maakler
528 0812
hans.heinjarv@pindi.ee



Juhtiv kinnisvarabüroo Eestis. Kogemust aastast 1995



THKK müüb

Lõhutud lepa küttepuid, pikkustes 25 kuni 60 cm. Hind 44-46 €
Küttegaanul 6 mm 225€/alus
Koos transpordiga Tõrva linnas 230€/alus
Tel: 56 51820

TÕRVA KROSSIRADA AVATAKSE TAAS APRILLI LÕPUS

Kristjan Priilaht

Kevad juba koputab uksele, aga see koputus ei anna teada, et varsti on vaja midagi mulda panna või teha esimesed künnid põllu peal. See koputus on garaaži uksele, et moto-krossirahvas teaks, et viimane aeg on oma pillid valmis seada. Ei ole enam kaugel see aeg, kus saab oma kaherattalised ratsud auto peale ajada ja võtta suund Tõrva motokeskuse poole.

Tõrva krossirajal on tänavu teine hooaeg, mis töötab tulla veelgi huvitavam ja põnevam kui eelmine. Läänud aasta näitas, et huvi uue raja

vastu oli suur, kuna kohale sõideti palju kaugemaltki kui Lõuna-Eestist.

Suur tänu sõitjatele, kes külastasid krossirada. Ja tiitlitega meestele, kes valisid treeninguteks Tõrva krossiraja - Tanel Leok, kes kasutas rada oma poegade treenimiseks, Jan Jakobson, kes õpetas Tõrva motoklubi sõitjaid ning Erki Kahro, kes saab Tõrva rajal suisa endanime-lise hüppe.

Muidugi suurimad tänud Alo Sooverile, kes on raja planeerinud ja hooldanud.

Tänavu on plaanis krossirada

pikendada ja lisada juurde elemente, mis muudavad niigi põneva raja veelgi huvitavamaks ehk enam ei taha ära minna isegi siis, kui enam sõita ei jõua. Rajaehitusega on plaan alustada kohe, kui viimane lumi on sulanud. Sõitjatele plaanime avada raja aprilli lõpus, kui ilm seda vähegi lubab. Motoklubi tegevusi ja infot raja olukorrast saab jälgida Facebookis /Tõrva motokeskus ja Instagramist /torvakrossirada.

EMFi liikmed

Tõrva motoklubi on nüüd ka ametlik Eesti Motoföderatsiooni (EMF) liige. Hetkel kuulub juba 1921. aastal loodud organisatsiooni 89 klubi üle Eesti.

EMF koondab ja ühendab mootorrattaspordi, motomatkamise ja mootorkelguspordi tegelevaid spordiklubisid, -ühendusi ja -seltse. Tõrva liitumisel on EMFis Valgamaalt kokku kuus motoklubi, millest enam on vaid Harjumaal ja Ida-Virumaal. Föderatsiooni liikmelisus annab võimaluse korraldada võistluseid ning ka klubi sõitjatel osaleda EMFi egiidi all toimuvatele krossidel.



Erki Kahro nimeline hüppe.



Jan Jakobsoni õpetussõnad.



Tõrva krossirada linnulennult. Foto: Kaidar Kingo

Tõrva Veemõnula

Hoiatame keha ja meelt!

Tule lõõgastu Tõrva Veemõnulas!

Sind ootavad vee-ja saunakeskuses:

- 25-meetrine ujumisbassein
- 4 erinevat sauna
- soojad mullivannid
- laste- ja mõnubassein
- päikeseterrass

Veemõnulemiseni!

Oleme avatud E-N 14.00 - 22.00 • R-P 10.00 - 22.00

Puiestee 1 • Tõrva ☎ +372 5197 5000 🌐 veemonula.ee 📱 Tõrva Veemõnula